

Ghid de bune practici în lucrul cutinerii

O colecție de exemple pozitive prezentate de profesioniști care lucrează cu tineri aflați în situații de vulnerabilitate

CUPRINS

Programe de tip after-school pentru copii din familii defavorizate.....	3
Abandonul școlar; Factori determinanți și modalități de prevenire a fenomenului.....	10
Managementul de caz pentru copiii aflați în situații de abuz sau neglijare în familii	19
Integrarea copiilor cu dizabilități, proveniți din familii defavorizate în învățământul de masă	27
Empatia, o resursă în contextul socio-educational actual	35
Dincolo de performanțe în lumea tăcerii	39
Importanța centrelor de zi în prevenirea abandonului școlar	49
Activități de bune practici cu elevul ambliop	58

Programe de tip after-school pentru copii din familii defavorizate

Autor: Alexa Simona

Funcția: Coordonator proiect "Învăță să reușești!"

Instituția/ Organizația: Societatea pentru Copii și Părinți- SCOP Timișoara

"Educația este cea mai puternică armă pe care voi o puteți folosi pentru a schimba lumea."

([Nelson Mandela](#))

Programele de tip Școală după școală (SDS) sunt reglementate în România prin Ordinul numărul 5349 al Ministerului Educației din 7 septembrie 2011, privind aprobarea Metodologiei de organizare a Programului "Școală după școală". În acest document programul "Școală după școală" este definit ca fiind un program complementar programului școlar obligatoriu, care oferă oportunități de învățare formală și nonformală pentru consolidarea competențelor, învățare remedială și accelerare a învățării prin activități educative, recreative și de timp liber. Ordinul menționat anterior precizează că astfel de programe trebuie proiectate astfel încât să răspundă cu prioritate nevoilor copiilor aparținând grupurilor dezavantajate.

În Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei (2015-2020) sunt prezentate detaliat toate grupurile defavorizate din România, dintre care următoarele pot face obiectul programelor "Școală după școală" :

- copii care trăiesc în familii cu mulți copii sau în familii monoparentale ;
- copii din familii de șomeri de lungă durată sau cu venituri sub venitul minim garantat;
- copii lipsiți de îngrijire și sprijin parental ;
- copii cu părinți care lucrează în străinătate ;
- copii cu dizabilități ;
- copii de etnie romă ;
- copii din familii ai căror membri sunt persoane cu dizabilități, consum de alcool sau alte substanțe adictive.

Copiii din familiile defavorizate au nevoie de o atenție specială deoarece înțelegerea complexității situației acestora, familiale și școlare, este esențială pentru a împiedica transformarea lor în elevi care abandonează școala în viitorul apropiat.

Având în vedere relația de influență reciprocă între sărăcie și accesul la educație este evident că acestor copii din familii sărace, indiferent de etnie, fără un sprijin adecvat, li se va limita accesul la educație și instruire profesională, fapt care le va scădea șansele pe piața muncii și va conduce la creșterea riscului de excludere socială, efectul fiind transmiterea sărăciei de la o generație la alta.

Programele "Școală după școală" trebuie să le ofere copiilor un mediu educogen favorabil dezvoltării, în care activitățile să se deruleze în mod ordonat și echilibrat, lipsit de constrângeri. Copiii trebuie să beneficieze de sprijin specializat în efectuarea sarcinilor școlare, cât și în organizarea și desfășurarea activităților de timp liber, să fie încurajați și valorizați în funcție de succesele obținute.

Într-un astfel de program, stabilitatea și continuitatea sunt necesare pentru consolidarea relațiilor la nivelul microgrupului, pentru valorificarea aptitudinilor și competențelor copiilor și pentru asigurarea succesului școlar pe termen lung.

Tot prin aceste programe, copiii sunt valorizați și la nivelul comunității, prin implicarea lor în proiecte și parteneriate cu alți copii.

La rândul lor, părinții devin beneficiari ai programelor, fiind ajutați să își îmbunătățească abilitățile parentale, să conștientizeze importanța școlarizării și a relației școală-părinte, să devină părinți mai buni pentru copiii lor.

Pentru o mai bună înțelegere a importanței unui astfel de program prezentăm în continuare o serie de aspecte desprinse din experiența acumulată în derularea unui program After-school pentru copii din familii defavorizate care trăiesc în zona marginală a Cartierului Iosefin din Timișoara.

Centrul Educațional pentru Integrare Școlară și Prevenirea Abandonului Școlar al Societății pentru Copii și Părinți – SCOP Timișoara își desfășoară activitatea, de peste 6 ani, într-o zonă populată de numeroase familii care trăiesc sub pragul sărăciei: familii cu mulți copii, cu resurse materiale și financiare reduse, cu grad de școlarizare scăzut, fără locuri de muncă, unele fără acte de identitate, locuind adesea în spații insuficiente pentru numărul de membri ai familiei.

În acest context programul și-a propus o serie de activități specifice (de tip after-school, consiliere și sprijin pentru părinți, campanii de informare și sensibilizare a comunității privind respectarea principiului nondiscriminării în dreptul la educație) care să conducă la realizarea următoarelor obiective:

- reducerea riscului de părăsire timpurie a școlii în rândul copiilor din familii defavorizate din cartierul Iosefin-Dâmbovița;
- responsabilizarea familiilor copiilor din program pentru asigurarea unui climat socio-educational propice dezvoltării copilului;
- coagularea solidarității sociale pentru diminuarea marginalizării și pentru creșterea gradului de integrare socială a copiilor și familiilor defavorizate socio-economic.

Beneficiarii programului sunt copii cu vârste între 5 și 15 ani cu risc de abandon școlar: copii care înregistrează un număr mare de absențe, copii cu dificultăți de învățare care nu beneficiază de sprijin în familie sau în școală; copii cu comportament socio-școlar neadecvat sau cu cerințe educative speciale, copii din familii cu nivel socio-economic scăzut, cu situații familiale deosebite având un impact important asupra parcursului școlar al acestora (boli psihice, comportament agresiv, alcoolism, diverse forme de handicap, părinte singur, părinți plecați în străinătate etc.) precum și familiile acestora.

Solicitarea includerii în program a venit din partea școlilor aflate în proximitatea Centrului, unele cazuri au fost referite de DGASPC Timiș dar și de persoane din comunitate.

La intrarea beneficiarilor în program s-a realizat evaluarea complexă psiho-socio-pedagogică a copilului și socio-economică a familiei. În evaluare s-au avut în vedere nivelul de dezvoltare psihică a copilului, nivelul cunoștințelor și competențelor școlare ale acestuia în raport cu obiectivele din programa școlară, atitudinea și comportamentul copilului și familiei față de școală, climatul familial, gradul de integrare socială a familiei, nivelul de trai și situația medicală a membrilor familiei. Datele necesare evaluării au fost colectate prin utilizarea unor instrumente de evaluare specifice (fișă psihologică, fișă psiho-pedagogică), prin discuții cu membrii familiei și cu personalul didactic, vizite la domiciliu, prin consultarea de documente (catalog, carnet de note, adeverințe, certificate, cupoane de pensii și alte indemnizații etc.), metode specifice de colectare a datelor de către profesioniști.

În vederea monitorizării și evaluării progreselor beneficiarilor am utilizat indicatori și instrumente evaluative referitoare la gradul de implicare a beneficiarilor și gradul în care au fost atinse obiectivele programului (rezultatele obținute în raport cu cele planificate).

Indicatori utilizați: număr de copii defavorizați care beneficiază de program, numărul absențelor nemotivate, calificative școlare obținute, număr de copii informați, număr de copii resursă implicați, număr de campanii derulate, număr de ședințe și grupuri de suport organizate și număr de părinți participanți, număr de familii și frecvența cu care beneficiază de sprijin material, număr de voluntari implicați, număr de evenimente speciale și cluburi de creativitate organizate și numărul de copii participanți.

Instrumente: fișe de prezență, fișe psiho-pedagogice, raport de evaluare psiho-socio-pedagogică a copilului și socio-economică a familiei, fișe de consemnare a întâlnirilor cu părintele, rapoarte ale campaniilor derulate, fișe de supervizare, rapoarte periodice de activitate ale persoanelor implicate în realizarea obiectivelor proiectului.

În cadrul Centrului Educațional se desfășoară **activități specifice de sprijin școlar:** rezolvarea temelor la disciplinele de bază, formarea și dezvoltarea deprinderilor de muncă independentă și studiu individual, dezvoltarea abilităților de comunicare, corectarea limbajului oral și scris, precum și **activități complementare:** cluburi de creativitate, cursuri de limba engleză, meditații la matematică

și fizică, după-amieze de lectură, activități recreative și de socializare în care sunt implicați și copii resursă din comunitate.

De asemenea, părinții/tutorii beneficiază de consiliere individuală și de grup în vederea îmbunătățirii relației părinte-copil, părinte-școală, în vederea reducerii atitudinilor negative față de școală și a responsabilizării familiei cu privire la importanța școlarizării copiilor și sprijin pentru îmbunătățirea situației socio-economice (integrarea profesională sau/și obținerea unor prestații sociale conform legislației în vigoare).

Principalele activități desfășurate conform planului anual de acțiune al Centrului sunt:

Activități educative. Derularea unui program de tip after-school care presupune: sprijinirea copiilor în realizarea temelor zilnice, formarea și dezvoltarea deprinderilor de muncă independentă, dar și activități de dezvoltare a deprinderilor de autonomie personală și socială. Copii beneficiază de activități recreative și de tip informal (cursuri opționale de limbi străine, operare PC, vizite la muzee, iesiri la teatru, film, etc.)

Activitățile se desfășoară în cadrul Centrului de Zi Effata, în fiecare zi lucrătoare a săptămânii, după un program stabilit în funcție de orarul școlar al fiecărui copil în parte. Cu ocazia unor evenimente speciale, copiii participă, însoțiți de cadrele didactice/personal de specialitate și voluntari, la activități și în zilele de sâmbătă sau duminică, după un program stabilit de comun acord. Zilnic, fiecare copil beneficiază de o masă caldă și o gustare.

Activitățile educaționale sunt susținute și pe perioada vacanțelor școlare, după un program agreat de copii și familiile acestora.

Consiliere și sprijin pentru părinți și copii: Personalul de specialitate oferă copiilor și familiilor consiliere în vederea reducerii atitudinilor negative față de școală și a responsabilizării familiei cu privire la importanța școlarizării copiilor. Consilierea este oferită fie individual, cu prilejul vizitelor la domiciliu efectuate de asistentul social, în vederea evaluării situației familiei, fie în grup, în cadrul ședințelor sau grupurilor de suport pentru părinți, organizate trimestrial la Centru („**Academia Parintilor**”). De asemenea, echipa proiectului menține legătura cu școlile frecventate de copiii din program pentru monitorizarea situației școlare a acestora și a colaborării părinților și, la nevoie, mediază relația școală-părinte în scopul creșterii implicării familiei în parteneriatul cu școala.

Activitățile de suport cu voluntarii sunt punctuale (cursuri, ateliere de lucru, vizite la muzee, teatre, renovări spațiu, dotări etc.) și de tutorat, voluntarii participând la diferite activități de socializare și educație formală și informală ;

Voluntarii sunt recrutați atât de Fundația United Way România, cât și de Societatea pentru Copii și Părinți.

Personalul și voluntarii sunt implicați în activități de **informarea și sensibilizarea comunității** cu privire la respectarea principiului nondiscriminării în asigurarea drepturilor copilului, punând

accent pe dreptul la educație și pe barierele pe care le întâmpină copiii proveniți din familii defavorizate în asigurarea acestui drept. Obiectivul campaniilor este de a sensibiliza elevii cu privire la problematica copiilor defavorizați în scopul creșterii acceptanței mediului școlar față de aceștia, dar și de a recruta copii resursă pentru program, voluntari pentru derularea **campaniilor de colectare de produse**.

În urma activităților de informare și sensibilizare derulate în școli sunt recrutați copii care acționează ca persoane resursă pentru copiii din program. Aceștia, sprijiniți de echipa proiectului promovează, organizează și derulează în școală și în comunitate campanii de colectare de cărți, jocuri și jucării, rechizite, produse de igienă personală și articole de îmbrăcăminte pentru familiile defavorizate.

În scopul dezvoltării abilităților de socializare și al învățării unor modalități de petrecere eficientă a timpului liber dar și de dezvoltarea interacțiunii între grupul defavorizat și copii din comunitate se desfășoară în Centru și în afara acestuia **cluburi de creativitate și alte activități de socializare**. Dintre activitățile desfășurate menționăm: sărbătorirea zilelor de naștere, vizite la obiective culturale, serbări, participare la târguri, festivaluri și expoziții pentru copii.

Principalele rezultate ale programului sunt:

- peste **90 de copii** au beneficiat de servicii socio-școlare în cadrul programului after-school;
- au fost organizate peste **60 de evenimente speciale** pentru copiii incluși în program (vizite, excursii tematice, tabere, aniversări, etc);
- Familiile copiilor din program au beneficiat de servicii de consiliere și de suport material;
- **30 de copii resursă** s-au implicat în campanii de colectare de produse pentru familiile defavorizate din program și în activitățile de socializare;
- **6 campanii de colectare de produse** au fost organizate în comunitate;
- **peste 600 de elevi și cadre didactice** au fost informați și sensibilizați cu privire la principiul nondiscriminării în asigurarea dreptului la educație în cadrul a 6 campanii derulate în școlile din comunitate;
- **90 de voluntari** au fost implicați în activitățile educative și de socializare;
- dotarea bibliotecii Centrului cu cărți din bibliografia școlară, culegeri și caiete speciale;
- achiziționare de jocuri educative și de societate;
- amenajarea spațiilor și dotarea Centrului și a spațiilor de joacă din incintă.

Implementarea programului a produs o serie de schimbări la nivelul individului, al familiei, cât și al comunității: îmbunătățirea capacității de adaptare și integrare socio-școlară a beneficiarilor, creșterea responsabilității familiei pentru asigurarea unui nivel de trai decent, creșterea nivelului de școlarizare al zonei defavorizate a cartierului, creșterea solidarității sociale la nivelul comunității și diminuarea fenomenului de marginalizare socială a copiilor din familiile în dificultate.

Colaborarea cu școlile din zona deservită a condus la eficientizarea programului prin promovarea acestuia, derularea activităților de informare și sensibilizare, promovarea solidarității sociale în rândul comunității, precum și la rezolvarea unor situații punctuale privind beneficiarii programului.

Derularea programului a fost posibilă datorită parteneriatelor cu **Brothers of Charity Belgia** și **United Way România** care au asigurat susținerea financiară a Centrului educațional, cel din urmă fiind implicat și în atragerea de resurse complementare din comunitate. De asemenea, sprijinul autorităților locale s-a materializat prin asigurarea spațiului de activitate și a hranei zilnice a copiilor beneficiari.

Tot cu sprijinul financiar al **Fundației United Way România**, în colaborare cu Școala Gimnazială Nr. 15 din Timișoara și din dorința noastră de a multiplica experiența dobândită în munca cu copiii din familii defavorizate, din octombrie 2015, derulăm proiectul "Învață să reușești!" pentru 48 de elevi, cu vârste cuprinse între 5 și 11 ani.

Zilnic, după terminarea orelor de curs, copiii beneficiază de o masă caldă și de servicii gratuite specifice programului "Școală după școală", servicii pe care familia nu și-ar putea permite să le plătească.

Deși suntem conștienți de eforturile pe care le presupune organizarea, derularea și asigurarea sustenabilității unui program de tip after-school, efectele pe termen lung pe care le are asupra celor mai puțin norocoși dintre semenii noștri ne determină să considerăm că aceste eforturi merită să fie făcute. Din acest motiv am dorit să împărtășim și altora din experiența noastră în speranța că și alți copii defavorizați vor avea șansa de a deveni, ca și copiii noștri, beneficiari ai unor astfel de programe.

Bibliografie:

1. *Ordinul numărul 5349 al Ministerului Educației din 7 septembrie 2011, privind aprobarea Metodologiei de organizare a Programului "Școală după școală" - <http://www.edu.ro/index.php/articles/16421> ;*
2. *Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei (2015-2020) - <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2015-DPS/2015-sn-is-rs.pdf> ;*

3. Ungureanu, D. (1988). *Copiii cu dificultăți de învățare*. București: Didactică și Pedagogică;
4. Vasmas, T. (2004). *Școala și educația pentru toți*. București: Miniped.

Abandonul școlar; Factori determinanți și modalități de prevenire a fenomenului

Autor: Zimța Clivia-Ramona

Funcția: Coordonator de proiect; Asistent social voluntar

Organizația: Asociația Creștină For Help

Rezumatul lucrării: Lucrarea de față își propune să ilustreze cauzele determinante ale abandonului școlar precum și modalități de prevenire a acestora. Vor fi prezentate statistici realizate de către cercetători în această privință, comparații între rată abandonului școlar în România și cea din alte țări ale Uniunii Europene. Modalitățile de prevenire prezentate sunt atât cele care se folosesc în general, însă voi insista mai mult asupra metodelor pe care noi le-am folosit de-a lungul timpului. Cazurile concrete, cu care ne-am confruntat în trecut, dar și provocările cu care ne întâlnim astăzi vor fi exprimate în conținutul materialului. Fiecare caz a avut ca urmare rezultate, unele fiind pe de-a-ntregul așteptărilor, altele mai puțin satisfăcătoare. Consider că există o multitudine de factori care influențează rezultatele unui proces de prevenire a abandonului școlar, la fel cum există și pentru determinarea acestuia. Tocmai de aceea trebuie reflectat asupra tuturor.

Justificare: Causă determinantă a luării în considerare a modelului de bună practică a fost problematică abandonului școlar atât la nivel național, cât și în rândul beneficiarilor instituției de lucru. O scurtă trecere în registru a statisticilor privind abandonul școlar, ne creează o părere asupra gravității acestui fenomen. În 2012, UNICEF propune o inițiativă prin care toți copiii aflați în afară sistemului de educație în România, să frecventeze cursurile școlare până în 2015. De astfel, proiectul se numea "Toți copiii la școală până în 2015". În studiul realizat de UNICEF, se observă o legătură crescută între sărăcie și educație. Un moment critic pentru România a existat în perioadă crizei economice, când țară nu reușea să găsească modalități de finanțare a serviciilor sociale. "Impactul negativ al crizei economice asupra cheltuielilor publice din sectorul social este unul semnificativ, educația neconstituind o excepție. Mai mult, cheltuielile sociale se află sub nivelul necesar cu o medie de 17% din PIB în perioadă 2000-2007 (conform Eurostat 2008). Că pondere în totalul cheltuielilor publice, cheltuielile sociale reprezintă 37% în România, în timp ce media în UE este de 56,2%" Fartusnic et al (2012). Conform declarației responsabilului L. Costache (2013) de proiectul amintit mai sus, rata abandonului școlar era de 17% în 2010, sărăcia fiind principalul factor responsabil al fenomenului.

Eurostat (Comisia de statistică a Uniunii Europene) face cunoscute cifrele elevilor care abandonează școala în România comparativ cu alte țări membre UE. Așadar, "rata abandonului școlar

în România a trecut în 2014 de 18% (se observă o creștere față de analiza din 2010), cu peste 5 procente mai mult decât în Bulgaria (12,9%) sau Ungaria (11,4%). Doar Malta și Spania au rate ale abandonului școlar mai mare în timp ce sistemele educative europene care pierd cei mai puțini elevi se găsesc în Croația (2,7%), Slovenia (4,4%) și Polonia (5,4%)” Eurostat (2015). Se observă o creștere a procentajului în 2014 față de anii precedenți. Situația dramatică din învățământ a fost și este vizibilă nu numai prin abandonul școlar, ci și prin rezultatele slabe pe care elevii le-au obținut în ultimii ani la testele și examenele naționale. În ultimul timp s-au creat diverse strategii de combaterea abandonului, lucrându-se din ce în ce mai mult la aplicarea acestora. În opinia mea, este foarte bine să ai planuri bine stabilite de “luptă”, să ai o viziune asupra punerii în acțiune a acestora, însă consider foarte important acordarea atenției persoanelor cu care va trebui să lucrezi și mă refer atât la beneficiarii direcți, cât și la familia acestora sau persoanele cu care grupul țintă intră în contact.

Potrivit unui articol din ziarul Timpolis (2015), rata abandonului școlar în județul Timiș era aproximativ 2%, însă în anii trecuți partea de Vest a țării se confruntase cu o rata mai mare a elevilor care părăseau școala. La nivelul organizației ACFH mă voi referi la activitățile începând cu anul 2010, odată cu implicarea mea în cadrul acesteia. Prevenirea abandonului școlar constituie obiectivul ACFH încă din anul 2007. Categoria de beneficiari a organizației avea de-a face cu acest fenomen într-un procentaj crescut, motiv pentru care s-a înființat programul de tip after-school venind în sprijinul copiilor, dar și al părinților. O idee bună și care, cu siguranță avea să devină piatra de temelie a scopului organizației câțiva ani mai târziu. Însă nu era suficientă, deoarece, așa cum am mai spus, contează foarte mult întregul grup de persoane cu care va trebui să lucrezi pentru atingerea rezultatelor. În principal, cei care au ultimul cuvânt de spus sunt părinții și deseori acestora le lipsește determinarea de a se implica în educația propriilor copii. Numărul crescut al copiilor care la un moment dat părăseau școală (uneori și familia), atitudinea părinților vis-à-vis de educație și dificultățile întâmpinate în înscrierea sau reintegrarea copiilor la școală sau grădiniță au fost un factor determinant în crearea unui alt exemplu de practică.

Experiență relevantă în domeniu: Încă din anul 2010 am luat contact cu acest domeniu de muncă, implicându-mă la început ca student practicant, iar mai apoi ca asistent social și coordonator de proiect. La locul de practică nu am fost văzută ca și un student, ci ca și un coleg motiv pentru care am fost direct implicată încă de la început. După finalizarea studiilor am continuat lucrul în aceeași organizație, având avantajul cunoașterii categoriei de beneficiari, familiilor și partenerilor ACFH. Fiind de profesie asistent social și alegând să lucrez în zona protecției copilului și a dreptului acestuia la educație, sunt de părere că training-urile și work –shop-urile naționale și internaționale în domeniul respectiv la care am participat atât în timpul facultății cât și după încheierea acesteia, au contribuit pozitiv la formarea mea ca și asistent social. De asemenea, participarea în cadrul proiectului “Practică

să înveți, învăța să practici” a adus un surplus activității mele prezențe de supervisor de practică. De altfel, din anul II de facultate am contribuit la procesul de înscriere al copiilor la grădiniță, etapa pe care o consider extrem de importantă în dezvoltarea intelectuală a unui copil, la reintegrarea elevilor în școli și la prevenirea abandonului școlar. Am întâlnit pe parcurs părinți care nu conștientizau importanța educației în dezvoltarea copiilor săi, reprezentanți ai instituțiilor precum grădinițe, școli, cabinet medicale care deveneau reticente atunci când auzeau că este vorba despre cazuri sociale, însă satisfacția era și mai mare atunci când obțineam rezultatele dorite “luptându-mă “ cu caracterele dificile ale acestora. Însemna că, cel puțin pentru moment, am reușit să schimb ceva în perspectiva lor asupra copiilor proveniți din familii sărace, copii de etnie rromă sau alte categorii dezavantajate. Însă îmi doresc că momentul să nu mai fie doar moment, ci să devină un mod de viață, integrarea copiilor în școli și finalizarea studiilor să devină o preocupare comună a cercului format din copii-parinti-instituția de învățământ.

Primele acțiuni la care am luat parte în cadrul organizației, în anul 2010, a fost să mă ocup de o familie beneficiară a serviciilor Asociației Creștine For Help (ACFH), ceea ce

însemna anchetă socială și completarea tuturor documentelor ulterioare evaluării, înscrierea celei mai mici fetițe la grădiniță și reintegrarea fratelui cel mare la școală. Neavând experiență practică în domeniu, nu am crezut că voi întâmpina dificultăți cu cele două sarcini din urmă motiv pentru care am acționat văzând totul ca pe un lucru normal. Copiii proveneau dintr-o familie dezavantajată din punct de vedere financiar, alcătuită din șase membri, părinți și patru copii. Cu toții locuiau cu chirie într-o casă cu camera în care dormeau, o bucătărie și o încăpere utilizată pe post de baie. Spre deosebire faptul că în urmă cu câțiva ani fuseseră nevoiți să doarmă sub un pod pentru câteva zile și mai apoi în parcuri, locuința cu o cameră asigura familiei siguranța unui adăpost. Adelina este cea mai mică dintre frați, iar la momentul acela (2010) înscrierea ei la grădiniță era deosebit de importantă din trei motive. În primul rând, înainte de a merge la școală, grădinița constituie o bază a educației prin asimilarea anumitor deprinderi a elevului. Se pun bazele comportamentului viitorului școlar și este esențial ca orice copil să treacă prin această etapă. În al doilea rând, fratele cel mare trebuia să stea acasă cu Adelina, rezultatul fiind abandonul școlar și pierderea unui an de învățământ. În al treilea rând, frecventarea grădiniței de către Adelina, îi permitea mamei să își mențină locul de muncă. Aceasta era singura care asigura venitul familiei, tatăl copiilor având probleme cu consumul de alcool și fiind lipsit de o slujbă găsea resurse pentru cumpărarea băuturii prin colectarea și vinderea de fier vechi. Mama ar fi trebuit să aleagă între serviciu și frecventarea școlii de către Robert (fiul cel mare). Deși încercase și singura să înscrie fetița la grădiniță, fusese mereu refuzată pe baza diferitelor motive.

Primul pas a fost să o înscriu pe Adelina la grădiniță. Pentru acest lucru aveam nevoie de un dosar bine pus la punct, printre care și analizele fetei. Personal am mers cu aceasta la medic unde totul a decurs normal. Pentru cealaltă parte a fișelor medicale însă a fost nevoie de mai multă muncă, dar această primă etapă s-a încheiat cu bine. Dificultatea am întâmpinat-o în momentul în care am ajuns la directorul grădiniței și inițial părea că nu dorește să o înscrie pe Adelina la grădiniță găsind motive de la “...Grădinița e plină și nu mai avem locuri”, la “...Lasă că, cunosc eu familia asta, știu că nu se țin de treabă și nu se ocupă de copii” și “Nu ne încurcam cu așa ceva, este și familie de rromi”. După lungi insistențe și asigurări că părinți vor fi responsabili doar să aducă și să ia fata la grădiniță, restul problemelor urmând a fi comunicate organizației, directorul grădiniței și-a dat acordul cu privire la înscrierea Adelinei. Un rezultat bun la care nu am ajuns așa ușor cum am crezut inițial. Nici reintegrarea lui Robert nu avea să fie mai ușoară, deoarece directorul nu îl vedea ca pe un elev bun și nu avea încredere că băiatul va participa la cursurile școlare. Siguranța conducătorului instituției de învățământ de a avea cu cine să colaboreze în menținerea lui Robert la școală, a făcut ca acesta să primească o șansă de a dovedi că poate deveni un elev silitor. În prezent, Adelina este în clasa a IV-a, este o fetiță care, deși a fost nevoită să trăiască în condiții de dificultate, continuă să fie o elevă inteligentă, dorind să obțină rezultate din ce în ce mai bune la învățătură. Robert a terminat școala, lucrează și chiar este pe punctul de a-și întemeia o familie. Astfel de cazuri mă determină să cred că, într-o oarecare măsură putem lucra la prevenirea abandonului școlar. Continui să înscriu copii la grădinițe, de această dată beneficiind de o colaborare fructuoasă împreună cu reprezentanții acestora.

Grupul țintă: Grupul țintă cărui i se adresează practică propusă este alcătuită din copii proveniți din familii dezavantajate, aflați în risc de abandon școlar și familial, familiile acestora și cadrele didactice.

“Familia este un factor important și de răspundere al educației. Părinții o conduc și răspund de ea în față societății, a fericirii lor și a vieții copiilor” (A.S. Makarenko), este un citat care ar trebui să îl transmitem fiecărui părinte, pentru a-i ajuta să conștientizeze câtă influență pot avea asupra dezvoltării propriului copil. O să prezint în cele ce urmează o scrisoare a unui “fost copil” către părinții săi. Cazul acestuia nu face parte din beneficiarii organizației, dar dacă nu se va atrage un puternic semnal de alarmă asupra părinților, ar putea semăna în oarecare măsură. Scrisoarea este descrisă de către Renaud și Gagné (2011). *“Dragii mei părinți, vă mulțumesc pentru tot, dar plec în alt oraș ca să îmi fac o viață nouă. Vă întrebați de ce am făcut lucrurile care v-au pricinuit atâtea neazuri. Pentru mine, răspunsul e ușor, dar mă întreb dacă îl veți înțelege. Țineți minte când eram mic și voiam să mă ascultați? Nu aveți niciodată timp. Eram foarte bucuros de toate lucrurile frumoase pe care mi le dădeați de Crăciun și de ziua mea. Eram fericit o săptămână, dar în restul anului nu cadouri voiam. Voiam să mă ascultați cu toată atenția, ca pe cineva care are propriile sentimente. Dar voi erați mereu prea ocupați. Mamă, tu găteai minunat și țineai casa așa de curate și ordonată, încât erai prea obosită. Dar știi ceva? Aș fi preferat niște pâine prăjită cu unt de arahide dacă ai fi stat lângă mine și mi-ai fi spus <<Hai, povestește un pic, să vedem dacă pot să te ajut să înțelegi>>. Și apoi când s-a născut sora mea Louise, nu puteam să înțeleg de ce lumea făcea atâta caz, doar știam că nu era vina mea ca ea avea dinții așa de albi, părul așa de buclat și că nu era obligată să poarte ochelari așa de groși. De altfel, și notele ei de la școală erau mai bune decât ale mele, nu? Mamă, dacă Louise o să aibă copii, sper c-o să le spui să fie atenți la cel care nu râde prea des, fiindcă el plânge în interior. Și când ea o să se apuce să gătească mâncăruri delicioase, cum făceai și tu, spune-i să se întrebă mai întâi dacă nu cumva copilul ei vrea să-i povestească vreun vis, vreo speranță, vreun plan, căci și copiii se gândesc la asta, chiar dacă nu toți găsesc cuvinte s-o spună. Dacă voi, părinții mei mi-ați fi zis “scuză-mă ” când mă întrerupeți, aș fi picat de uimire. Mamă, tată, dacă vă întreabă cineva unde sunt, spuneți-i c-am plecat în căutarea cuiva care să aibă timp. Căci am multe lucruri despre care aș vrea să vorbesc. Cu multă dragoste, fiul vostru”*. Este de fapt, scrisoarea unui deținut care urma să părăsească închisoarea, către părinții săi, scrisoare extrasă dintr-o conferință a lui Jean-Marc-Chaput ținută la Places des Arts. Cazul acestui tânăr nu este singular, nu este ceva ce doar lui i s-a întâmplat, faptele trăite în familie au puterea să contureze gândirea și acțiunile oricărui copil. Nimic mai adevărat decât faptul că părinții sunt primii care influențează traiectoria vieții unui copil. Pentru noi, ca asistenți sociali, să reușim în prevenirea abandonului școlar în rândul elevilor, înseamnă deseori să reușim în schimbarea mentalității părinților în ceea ce privește implicarea în educația și problemele cu care se confruntă copiii lor. Este, cu alte cuvinte prima bătălie care trebuie dată: aceea de a atrage de partea educației a părinților și de a lucra într-o anumită măsură la asigurarea unui viitor propice propriilor copii.

Descrierea modelului:

Obiectivul: Prin implementarea metodelor de bună practică propunem implicarea activă a părinților în educația copiilor, cu rezultate vizibile care conduc la prevenirea abandonului școlar.

Metode folosite: Părinții au fost obișnuiți ca de fiecare dată când sunt chemați la o întâlnire / ședință în cadrul organizației, să primească bunuri palpabile: alimente, haine pentru copiii de acasă, uneori și bani. Din proprie experiență spun că atunci când sunam părinții pentru a le solicita prezenta la ședința organizată în scopul bunei funcționării a copilului, aveam mai mult câștig de cauză dacă le spuneam: "...la sfârșit o să primiți și câte un pachet, alimente, etc", decât dacă le spuneam că este important să vină pentru a discuta situația școlară a copilului. Însă noi vrem să creștem gradul implicării părinților în educația copiilor, în loc să punem "pachetul" pe primul loc deoarece alimentele acelea sunt utile pe o durată de o zi, două, iar educația este pentru toată viața. Să discutăm despre situația școlară a copilului le crea părinților o stare de disconfort, uneori o rușine. Nu era confortabil ca eu sau colegii dinaintea mea să le punem întrebări considerate de către aceștia stânjenitoare. Nu ar fi recunoscut că nu își sprijină copiii în realizarea sarcinilor școlare, că nu au o perspectivă pozitivă despre educație sau că prefer să își țină copiii acasă, cei mici merg la cerșit, iar cei mari pot să și muncească cu ziua. Această postură a asistentului social văzută ca și profesor sau polițist nu daea rezultate. O nouă metodă a fost aceea că la întâlnirile cu părinții eu să joc un rol secundar, cu mici intervenții. Protagonistii erau părinții, **formând grupe de câte doi sau trei și povestindu-și unul altuia greutățile pe care le întâmpină în viața de zi cu zi și în relația cu copilul.** O idee care a prins și care în prezent se numește "Grup de suport", activitate a proiectului derulat de organizație și sprijinit de către United Way România. Pasul următor: Organizarea de activități educaționale și recreative comune, copiii împreună cu părinții. O metodă de a fundamenta relația părinte-copil. Etapă este urmată de întâlnirea următoarelor părți: părinți – asistent social (reprezentant organizație) – reprezentant instituție de învățământ (învățător, profesor, diriginte) în cadrul căreia elevul este înscris. Această etapă face referire la cazurile elevilor de școală, însă aceeași metodă poate fi folosită în cazul copiilor înscriși la grădiniță. În locul profesorilor, la întâlniri vor participa educatorii sau directorii grădiniței. Pentru a-l responsabiliza mai mult pe părinți, se va alege câte doi părinți trimestrial care să se ocupe cu transmiterea informațiilor legate de ședințe și celorlalți părinți. Încă de la început, părinții trebuie să fie conștienți și să li se adreseze clar faptul că odată cu înscrierea copilului în cadrul organizației, părinții sunt obligați să participe (ținându-se cont și de programul de lucru al acestora) la ședințele și întâlnirile organizate de echipa ACFH având diverse teme de discuții. Fermitatea în transmiterea informațiilor este importantă pentru o mai clară însușire din partea receptorilor.

Materiale necesare: Pentru implementarea tehnicilor este nevoie de trei tipuri de resurse: resurse umane; resurse financiare; resurse de timp. În primul rând, resursele umane sunt indispensabile: avem nevoie de o echipă care să implementeze metodele și tehnicile propuse, de un grup țintă care să se încadreze în categoria de beneficiari a organizației, de învățători și profesori cu care să colaborăm de-a lungul desfășurării activităților. În categoria resurselor financiare se încadrează materialele necesarii derulării întâlnirilor, utilizarea a varii metode de motivare a elevilor pentru obținerea unor rezultate satisfăcătoare, oferirea de rechizite pentru elevi, diplome pentru toți participanții la activități. Timpul este uneori cea mai importantă resursă. De ea depinde organizarea și participarea actorilor implicați.

Echipa de implementare: Echipa de lucru este compusă din manager de proiect, asistent social, psiholog, părinții mediatori care se vor schimba între ei de la un trimestru la altul și cadrele didactice. Managerul de proiect este responsabil cu monitorizarea activităților și a supravegherii echipei de implementare pentru a obține rezultatele dorite.

Asistentul social are rolul de organiza activitățile recreative și educative care să conducă la atingerea scopului, să transmită părților implicați clar și concis informațiile privind detaliile organizatorice și subiectele întâlnirilor, să participe activ în cadrul acestora, să stabilească din timp tema de discuție și să ia legătura cu specialiști în domeniu, invitându-i la ședințe. Toate activitățile se vor desfășura ținând cont de cele trei resurse menționate anterior. Psihologul va organiza ședințe de consiliere cu părinții, copiii, dar și părinți – copii.

Părinții mediatori implicați în echipă de implementare vor avea rolul de a disemina anumite informații legate de scopul întâlnirilor, durata întâlnirilor, cine sunt ceilalți participant, cine sunt invitații speciali în rândul părinților din comunitate pentru a-i motiva pe aceștia din urmă să participe la activitate. Trebuie să insiste și să se asigure că vor participa cel puțin jumătate plus un părinte din numărul total al acestora. Prin această sarcină vor ști cât de greu este să îi unești pe părinți la o adunare, iar pe viitor vor fi mai receptivi.

Rolul cadrelor didactice este a menține legătura cu organizația și părinții, de a participa la anumite activități și întâlniri, de a propune și organiza ei înșiși un grup de discuție cu tematica educației destinat părinților și elevilor.

Tips and tricks: Este foarte probabil că părinții care au afirmat că participă la activități să nu vină de fiecare dată sau să nu vină la prima ședință crezând că la cea de-a doua nu vor mai fi chemați. Trebuie insistat și dându-le impresia că lipsa lor a fost considerate o excepție, un lucru care nu ar trebui să se repete în mod normal.

Rezultate: Prin participarea părinților la ședințele în care aceștia vor lucra în echipă la construirea unei relații optime cu proprii copii (fiecare membru al grupului va povesti dificultățile pe care le întâmpină dar și cum crede el că ar putea îmbunătății lucrurile), aceștia vor avea mai mult curaj de a comunica ce simt și cu ce se confruntă, vor avea mai multă încredere de a participa la ședințe și de a încerca să își formeze o altă perspectivă asupra educației. Întâlnirile cu cadrele didactice și echipa organizației vor fi o modalitate de a culege informații și a monitoriza evoluția școlară a copiilor, participând pozitiv la aceasta. Activitățile comune sunt un bun prilej pentru o cunoaștere profundă a copilului, să știe care sunt materiile preferate ale acestuia, care sunt dificultățile pe care le întâmpină în realizarea temelor de casă, ce jocuri îi plac cel mai mult și ce intenții de viitor are. Toate acestea devin modalități de prevenire a abandonului școlar.

Plus valoarea modelului propus: O completare la modelele anterioare este metoda de desfășurare a întâlnirilor în grup a părinților. Vin la centru să întâlnească și alți părinți, comunica unii altora problemele cu care se confruntă, încerc să găsească soluții împreună. Astfel realizează că nu este singurul care prezintă dificultăți în relația cu copilul, care nu are un loc de muncă și această situație de stress interferează comunicarea cu membrii familiei. Cel mai important este că reușesc să găsească soluții sprijiniți fiind de organizație.

Concluzii și recomandări: Ca și concluzie de final, sunt de părere că atunci când echipa își propune să implementeze o serie de metode, este necesar să se încarce cu răbdare și încredere în atingerea rezultatelor. Un pas făcut înapoi înseamnă foarte mult atunci când lucrezi cu oameni. Dacă prima acțiune nu a ieșit conform planului, nu trebuie renunțat la idee ci, din contră, insistat asupra acesteia. Pentru a obține colaborarea părinților, specialiști pot să prezinte o atitudine pozitivă și de încurajare. Trebuie să ne păstrăm, totuși, fermitatea și hotărârea în transmiterea deciziilor. Insistarea asupra colaborării părților menționate în material reprezintă modalitatea scăderii numărului de cazuri privind abandonul școlar.

BIBLIOGRAFIE

1. Renaud, H. și Gagné, J. (2011). Opt metode eficiente pentru educarea copiilor. Iasi. Polirom.
2. Adevarul financiar. (2015). Romania (din) statistica – 18% abandon scolar. Dar e neaparat o catastrofa? Retrieved from <http://adevarulfinanciar.ro/articol/romania-din-statistica-18-abandon-scolar-dar-e-neaparat-o-catastrofa/>
3. Fartusnic, C. et al. (2012). Toti copiii la scoala pana in 2015. Initiativa globala privind copiii in afara sistemului de educatie. Studiu national – Romania. Retrieved from

<http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/OOSCI%20Reports/romania-osci-report-2012-rm.pdf>

4. Timpolis. (2015). Sute de elevi din Timis au abandonat scoala in ultimii doi ani. Retrieved from <http://timpolis.ro/sute-de-elevi-din-timis-au-abandonat-scoala-in-ultimii-doi/>

Managementul de caz pentru copiii aflați în situații de abuz sau neglijare în familii

Autor: VLAD ADELA-MIRELA

Funcția: Șef centru Centrul de Primire în Regim de Urgență Timișoara

Instituția/ Organizația: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Timiș

În acest studiu de bune practici în managementul de caz pentru copiii aflați în situații de abuz sau neglijare, propun spre analiză importanța factorului uman, al experienței acestuia, precum și coordonarea muncii echipei de specialiști în tratarea problemelor referitoare la rezolvarea cazurilor sociale. Am început prin a prezenta cadrul legislativ și înțelegerea termenilor de specialitate din domeniu, implicațiile sociale ale muncii specialiștilor din domeniul asistenței sociale, după care am prezentat pe scurt un caz concret de abuz, finalizat cu succes. Succesul a fost datorat în mare parte folosirii metodei de lucru, managementul de caz.

Justificare:

Managementul de caz este metoda de lucru utilizată în domeniul protecției drepturilor copilului care reprezintă ansamblul de tehnici, proceduri și instrumente de lucru care asigură coordonarea tuturor activităților de asistență socială și protecție specială desfășurate în interesul superior al copilului de către profesioniști din diferite servicii, instituții publice și private. Prin utilizarea managementului de caz se asigură o intervenție multidisciplinară și interinstituțională, organizată, eficientă și coerentă pentru copil și familia acestuia. Managementul de caz este un proces care implică parcurgerea unor etape interdependente, care sunt aceleași în soluționarea fiecărui caz în parte. Prin utilizarea managementului de caz, copilul beneficiază de o evaluare comprehensivă și multidimensională a nevoilor sale specifice și individuale, precum și ale familiei sale (ordinul 288/2006 privind aprobarea standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției drepturilor copilului).

Experiența relevantă în domeniu a autorului:

Lucrez în domeniul protecției copilului de 13 ani, în anul 2008 am absolvit cursul de Manager de caz în cadrul INA Timișoara. Din februarie 2014 sunt șef centru la Centrul de Primire în Regim de Urgență Timișoara, care cuprinde trei servicii: Serviciul Primire în Regim de Urgență, Centrul Maternal și Adăpostul de Zi și Noapte pentru Copiii Străzii Timișoara. Toate aceste trei servicii oferă protecție pentru copiii aflați în situații de risc, abuz sau neglijare, protecție pentru gravidele aflate în ultimul trimestru de sarcină, pentru mamele cu unul sau mai mulți copii care au nevoie de găzduire sau îngrijire, cât și ajutor copiilor străzii din județul Timiș. În cadrul Centrului, fac parte din echipa

multidisciplinară de management de caz, unde găsim cele mai bune soluții pentru bunăstarea beneficiarilor serviciilor.

Grupul țintă vizat sunt asistenții sociali care lucrează cu copiii aflați în situații de abuz sau neglijare, sau cu familii care prezintă risc de separare, risc de abandon al copiilor datorită condițiilor socio-economice din familie.

Folosind managementul de caz ca metodă de lucru, putem coordona serviciile de asistență medicală, psihologică și socială care participă la rezolvarea cazului. De asemenea, cu ajutorul managementului de caz se pot identifica mai ușor necesitățile victimei violenței în familie, se poate face planificarea, coordonarea și monitorizarea implementării tuturor măsurilor care au fost propuse de către echipa multidisciplinară în planul individualizat de asistență. Scopul este de prevenire a fenomenului de violență în familie, asistarea și protejarea victimei și a altor membri ai familiei aflate în situații de criză, reinsertia socio-profesională a acestora. Activitățile vor fi desfășurate de profesioniști în domeniul prevenirii violenței din diferite servicii sau instituții publice sau private.

Managementul de caz, ca metodă de lucru, se folosește cu respectarea standardelor prevăzute de legislația în vigoare.

Principiul fundamental al practicii managementului de caz este ca resursele să fie alocate în raport cu nevoile individului, într-un mod care să fie eficient pentru ambele părți: rezultate pozitive pentru persoanele asistate și cost scăzut pentru servicii.

Începem cu evaluarea nevoilor individului, a mediului social în care acesta trăiește și a rețelei de servicii disponibile, în acord cu care managerul de caz, consultă echipa multidisciplinară și împreună elaborează o strategie individuală de intervenție ținând cont de nevoile prioritare și de resursele disponibile ale victimei. Echipa multidisciplinară este echipa de specialiști din cadrul instituțiilor de protecție care, împreună cu managerul de caz studiază toate pârghiile pentru a soluționa cazul. Astfel, managerul de caz se focalizează pe identificarea nevoilor persoanei asistate și a serviciilor din rețea care sunt eficiente pentru acoperirea acestor nevoi. Se pune accentul pe stabilirea gradului de urgență și al gravității actelor de violență, victimele astfel identificate având prioritate în acordarea de servicii.

Managerul de caz este profesionistul care asigură coordonarea activităților de asistență și protecție socială specială a victimei violenței, desfășurate prin intermediul unei echipe multidisciplinare și a unui responsabil de caz. Managerul de caz stabilește, împreună cu furnizorul de servicii sociale, criteriile de eligibilitate pentru accesul clientului la servicii, colaborează cu responsabilul de caz, facilitează interacțiunea între specialiștii din instituții diferite implicate în procesul asistării victimei violenței care formează echipa multidisciplinară.

Atribuții ale managerului de caz :

- a) coordonează toate activitățile de asistență și protecție specială a victimei;

- b) elaborează planul individualizat de intervenție, stabilește componența echipei multidisciplinare, stabilește responsabilul de caz, organizează întâlnirile de caz;
- c) asigură colaborarea dintre toți factorii identificați ca fiind importanți în gestionarea situației de violență sau în privința reintegrării socio-profesionale a victimei (instituții, familie, agresor, specialiști);
- d) coordonează și facilitează comunicarea cu toți factorii importanți necesari în gestionarea situației de violență;
- e) raportează compartimentului cu atribuții privind combaterea violenței din cadrul DGASPC cazurile;
- f) elaborează planul de siguranță și evaluare a riscului;
- g) comunică deciziile de închidere a cazului;
- h) monitorizează implementarea planului de intervenție sau a celorlalte planuri elaborate necesare în gestionarea situației de violență în familie.

Tehnicile de lucru ale managerului de caz în domeniul violenței în familie, trebuie să fie în relație cu dinamica familiei, cu nevoile copilului și ale părinților precum și cu limitele și posibilitățile lor și va depinde de resursele părinților și ale rețelelor lor sociale și profesionale, va depinde de atitudinea părinților față de maltratare, în special dacă ei o recunosc și de posibilitățile noastre de a-i motiva să se schimbe. "Primul și cel mai important tratament este planificat în relație cu nevoile copilului și cu potentialul de schimbare al părinților". (Killen, K.,1998, p. 308)

Irvine (1979, apud. Killen, K.,1998, p. 309), a descris tehnicile de lucru în asistența socială ca fiind o rețea individuală în care managerul de caz adună diferite ingrediente în cantități diferite și într-o succesiune diferită. Acest lucru trebuie făcut în conformitate cu înțelegerea noastră față de problemele, resursele și nevoile fiecărei familii referitor la ceea ce e necesar în tratamentul maltratării.

Este necesar ca managerul de caz să abordeze familia pentru ca măsurile luate să se focalizeze pe întreaga familie. Abordarea familiei implică evaluarea continuă a acesteia ca un întreg, cu dinamica sa interioară și interacțiunile cu rețeaua socială și profesională. Interviurile cu familia au o funcție centrală, clarificatoare, motivațională și terapeutică.

Este necesară structurarea și coordonarea planului activităților, astfel încât să conțină toate intervențiile pe care managerul de caz le consideră necesare și să dea posibilitatea ruperii cercului vicios, în care părintele și copilul sunt implicați. În acest caz structurarea și coordonarea echipei multidisciplinare de către managerul de caz reprezintă un aspect central al tratamentului. Structurarea implică stabilirea unui plan, în care diferitele tipuri de servicii își unesc forțele.

Trebuie să motivăm familia să utilizeze tratamentul pe care îl oferim. Cu ajutorul lor, trebuie să ajustăm și să modificăm planul de tratament, ca să corespundă nevoilor lor. Cu cât familiile se

angajează mai mult și își asumă responsabilitatea pentru modul în care serviciile sunt îndeplinite, cu atât rezultatele vor fi mai bune.

Procesul se dezvoltă în trepte, ca și înțelegerea managerului de caz față de familie și motivația acesteia. Procesul necesită evaluări continue. Coordonarea diferitelor servicii este o parte importantă a acestui proces. Cooperarea interdisciplinară are un rol important în structurarea și coordonarea tratamentului și este o condiție esențială pentru un tratament de succes.

În cazurile serioase de abuz și neglijare a copilului este necesară plasarea copilului în centre. Acest proces este complicat și dureros atât pentru părinți cât și pentru copil și pentru reprezentanții serviciilor sociale care sunt implicați în separare și plasare. Părinții și copilul, în separarea lor, au nevoie de ajutor terapeutic.

În toate demersurile unui manager de caz, primordial este respectarea interesului superior al copilului, respectarea drepturilor acestuia, inclusiv respectarea dreptului copilului de a crește în familia lui. În toate încercările, scopul principal este reintegrarea în familia naturală a copilului, prin găsirea unor soluții de reabilitare a familiei, dacă acest lucru este posibil. Aici intervine abilitatea managerului de caz, de a găsi cele mai bune soluții pentru consilierea copilului și a familiei, capacitatea acestuia de a fi deschis, de a resuscita toate resursele din familie, de a le stimula, în cazul în care acest lucru este posibil și fără a pune în pericol copilul.

Am să exemplific cu un caz concret importanța unui manager de caz abil, care vede toate disponibilitățile unei familii de a trece peste o experiență negativă, precum și rolul pe care fiecare membru al echipei multidisciplinare îl are în rezolvarea cazului. Voi preciza de asemenea etapele parcurse de managerul de caz în timpul intervenției.

Prezentarea cazului: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului a avut în evidență o sesizare telefonică prin care asistentul medical BM, din cadrul Spitalului, Secția Chirurgie, a semnalat situația copilului AE în vârstă de XX săptămâni. Copilul este internat cu diagnostic TCC acut închis, fractură deschisă humerus drept, traumatism toracic, traumatism abdominal, suspiciune de heteroagresiune, fiind însoțit de către mamă.

Evaluarea situației: În aceeași zi, echipa mobilă din cadrul Serviciului de Monitorizare și Intervenție în Regim de Urgență s-a deplasat la Spital, unde s-a constatat faptul că copilul A.E. se afla la Secția Terapie Intensivă deoarece a suferit o intervenție chirurgicală.

Doamna A.I. a relatat faptul că în seara zilei precedente aceasta, împreună cu soțul său i-au făcut baie copilului, l-au dat cu ulei pentru copii, l-au hrănit după care l-au pus în pătuț. După ce au adormit, în jurul orei unu, A.I. s-a trezit și a văzut că E. nu era în pătuț, motiv pentru care s-a dus să îl caute și l-a găsit în bucătărie cu soțul. Copilul era dezbrăcat, plângea iar pe mâna dreaptă avea o rană care sângera. A.I. spune că s-a dus să îi aducă haine de schimb și când a vrut să îl îmbrace a văzut că băiețelul nu își mai mișcă mâna, atunci au contactat Serviciul de Ambulanță 112. Doamna A.I. a mai

declarat verbal că nu știe ce s-a întâmplat cu copilul deoarece ea a dormit, relatând faptul că l-a întrebat pe soț de ce este dezbrăcat copilul, iar acesta i-a spus că era transpirat și intenționa să îl schimbe. În timp ce reprezentanții SMIU discutau cu doamna A.I., aceasta a fost contactată telefonic de către soț care i-a confirmat faptul că el a agresat copilul și că a declarat acest lucru și organelor de poliție.

În urma celor întâmplate, domnul A. a fost arestat preventiv pentru douăzeci și nouă de zile, pentru infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului.

Familia A. locuia cu chirie în Timișoara. Veniturile familiei erau compuse din salariul soțului, concediul de sarcină și lăuzie al mamei și alocația de creștere a copilului.

Evaluarea mediului social al familiei: Managerul de caz s-a deplasat din nou la spital, fiind însoțit de un angajat din cadrul Serviciului Consiliere Psihologică, pentru consilierea mamei și pentru a afla mai multe informații despre familia extinsă care ar putea sprijini mama și copilul. În momentul vizitei, la doamna A.I. se afla o prietenă de familie care a relatat faptul că o cunoaște pe mama copilului de foarte mult timp și că a vizitat cuplul în repetate rânduri, spunând că soții A. au o relație bună, că ambii părinți și-au dorit copilul, specificând faptul că tatăl a fost foarte nerăbdător să i se nască fiul.

Managerul de caz a luat legătura cu bunicii copilului, cu o mătușă din partea mamei copilului, însă aceștia nu aveau condițiile necesare de locuit pentru mamă și pentru copil, deoarece în urma arestării tatălui, familia nu mai reușește să plătească chiria, și a fost evacuată din apartament. Toate rudele au declarat faptul că nu au observat acțiuni care să îi facă să suspicioneze violențe în familia A., copilul a fost dorit de ambii membri ai familiei, mătușa care a locuit trei săptămâni cu familia după nașterea copilului certificând că aceștia se înțelegeau bine. În familia A. nu se consumă alcool.

Stabilirea nevoilor celor implicați: După trei zile de internare, copilul a fost externat. Doamna A.I. solicită sprijin cu privire la admiterea într-un centru maternal împreună cu fiul său E., deoarece soțul era arestat și singură nu mai putea plăti chiria apartamentului.

Elaborarea planului individualizat de protecție; stabilirea componenței echipei multidisciplinare; asigurarea colaborării între toți membri echipei: Managerul de caz a solicitat Serviciului de Consiliere Psihologică sprijin pentru consilierea/evaluarea psihologică a doamnei A.I., mama copilului.

Având în vedere faptul că doamna A.I. solicita ajutor pentru ea și pentru copilul ei, întrucât se aflau în situație de risc și nu au fost identificate alte rude care să ofere ajutor mamei și copilului, pentru a preveni separarea copilului de mamă, s-a stabilit admiterea acestora în Centrul Maternal.

În perioada șederii în Centru, doamna A.I. a beneficiat de consiliere psihologică și îndrumare în dobândirea abilităților de creștere, îngrijire și educare a copilului său conform vârstei. Mamei i s-a recomandat să se adreseze unui psihiatru în vederea unui consult de specialitate. Conform scrisorii

medicale redactate de doamna doctor psihiatru, A.I. este diagnosticată cu “episod disociativ”, în urma examenului clinic evidențiindu-se “detașare emoțională care nu indică depresia, furia sau anxietatea”. Conform raportului de evaluare psihologică, întocmit de psihologul care face parte din echipa multidisciplinară, asupra A.I. se remarcă un nivel ridicat de stres apărut datorită unei restricții sau limitări, în urma contextului de viață (șederea într-un centru). Din punct de vedere relațional, doamna A.I. prezintă o interacțiune încordată cu mediul social, în principal în situațiile când valorile personale și principiile de viață sunt atacate sau încălcate.

În relația cu copilul, conform aceluiași raport, mama manifestă preocupare, este atentă la nevoile imediate ale acestuia, acordă o importanță crescută nevoilor fiziologice ale copilului și caută să le satisfacă imediat. Mama dă dovadă de promptitudine în asigurarea confortului fizic al copilului, conform celor spuse de către educatorul de referință, membru al echipei multidisciplinare. E. constituie pentru mamă o resursă în contextual de viață, dorința acesteia de a îmbunătăți starea de sănătate a copilului constituind motivația acceptării și rămânerii în centru. Conform raportului psihologic, s-au remarcat aspecte care pot constitui resurse în lucrul cu mama și anume: interesul pentru bunăstarea copilului, onestitatea și capacitatea crescută de a-și îndeplini cu conștiinciozitate sarcinile.

Tatăl copilului, domnul A.A., a fost arestat preventiv, pentru vătămare corporală asupra copilului, iar conform biletului de eliberare, domnului A. i-a fost înlocuită măsura arestării preventive cu măsura obligării de a nu părăsi localitatea Timișoara, și a fost pus în libertate condiționată.

Elaborarea planului de siguranță și evaluarea riscului: În urma discuțiilor purtate cu familia A., cei doi soți și-au exprimat dorința de a-și închiria o locuință și a se muta împreună în cel mai scurt timp posibil. S-a luat legătura cu domnul A. solicitându-i-se efectuarea unui consult psihiatric și o evaluare psihologică. Conform adeverinței medicale emisă de dr. B. , medic specialist psihiatru, domnul A.A. nu prezintă tulburări psihopatologice în momentul evaluării. Prin urmare managerul de caz propune ca domnul A.A. să fie încadrat în programul de consiliere psihologică în care participa soția sa A.I., cu scopul reabilitării/ dezvoltării de capacități parentale, având în vedere că a fost arestat preventiv pentru vătămare corporală asupra copilului său. Pe parcursul întâlnirii de consiliere, domnul A. a manifestat interes pentru bunăstarea copilului, și-a exprimat dorința de a avea o relație cât mai apropiată cu fiul său, de a respecta și a răspunde favorabil cerințelor programului de consiliere, deschidere către informațiile discutate.

În urma întâlnirii s-a observat o relație armonioasă între cei doi părinți, lipsită de conflict, starea lor fiind de bună dispoziție, relaxare, pe acest fond afectiv realizându-se și interacțiunea cu copilul, acesta din urmă, manifestând pe parcursul întâlnirii o dispoziție afectivă bună, răspunzând cu bucurie atenției venite din partea celor doi părinți.

Monitorizarea cazului: Având în vedere cele de mai sus, managerul de caz împreună cu echipa multidisciplinară formată din educatorul de referință al mamei de la Centrul Maternal (care a discutat cu mama mereu), psihologul de la Serviciul de Consiliere Familială care a făcut ședințele de psihoterapie cu familia (atât individual cât și împreună), medicul din cadrul centrului și șeful Centrului Maternal, au stabilit de comun acord că cea mai bună soluție pentru copil și familia acestuia este de a mai da o șansă familiei de a locui împreună, cu condiția monitorizării stricte a acesteia. Monitorizarea familiei se va face de două ori pe lună, pentru a putea identifica dacă relația familială s-a re consolidat, iar copilul nu se simte stânjenit în prezența tatălui. Totodată, cei doi părinți au stabilit, împreună cu psihologul continuarea ședințelor de consiliere la sediul D.G.A.S.P.C. Cei doi soți au declarat în scris că își vor asuma toată răspunderea pentru creșterea, îngrijirea și educarea copilului și că vor răspunde de integritatea fizică, psihică și morală a copilului .

Concluzii și recomandări:

Folosirea managementului de caz ca metodă de lucru asigură succesul rezolvării unui caz, datorită faptului că există o echipă multidisciplinară de specialiști care sunt coordonați de către managerul de caz. De asemenea, în domeniu există legislație corespunzătoare, sunt prevăzute etape clare, care dacă sunt respectate, garantează succesul. În cazul prezentat mai sus, foarte importantă a fost colaborarea dintre membrii echipei multidisciplinare, respectarea pașilor care evaluează și apoi aduc soluționarea problemei. Abilitatea managerului de caz poate duce la "repararea" unor probleme care la prima vedere par insurmontabile. Întotdeauna se pornește cu o evaluare minuțioasă a posibilităților care există, se ia în calcul orice soluție pe care specialiștii care lucrează la caz o expun ca fiind posibilă și legală, soluție care duce la bunăstarea copilului și a familiei acestuia, având ca scop central interesul superior al copilului.

BIBLIOGRAFIE

1. Ordinul 288/2006 privind aprobarea standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției drepturilor copilului
2. Neamțu George; Stan Dumitru, 2005, Asistența socială. Studii și aplicații, Editura Polirom.
3. Constantinescu M, 2008, Dezvoltarea umană și asistența socială, Ed.Universității din Pitești;
4. Constantinescu M, 2004, Sociologia familiei. Probleme teoretice și aplicații practice, Editura Universității din Pitești
5. Preda M, 2006, Comportament organizațional, Ed.Polirom.
6. Killen, K., (1998), Copilul maltratată, Editura Eurobit, Timișoara
7. Irvin D. Yalom și Molynd Leszcz, Tratat de psihoterapie de grup. Teorie și practică, Editura Trei

Integrarea copiilor cu dizabilități, proveniți din familii defavorizate în învățământul de masă

Autor: BOANCĂ IONELA

Funția: Prof. Înv. Preșcolar

Instituția/Organizația: Grădinița P.N. Secaș

Rezumatul lucrării:

Integrarea socială a copiilor cu dizabilități în învățământul de masă este o problemă majoră pentru societate. Când sunt mici, copii nu au prejudecăți, nu își dau seama de complementele intelectuale și doar pe măsură ce cresc se pervertesc. Copilul la grădiniță se joacă de-a școala, imită persoane și învață statutele și rolurile sociale. Familia copilului cu dizabilități trebuie să-și cunoască problemele, să fie deschis către comunitate, să ceară ajutor.

La final am prezentat un studiu de caz, cu planul de intervenție personalizat.

Justificare:

Interesul alegerii temei a fost o fetiță și un băiețel pe care i-am cunoscut la grădinița unde lucrez, o grădiniță din mediul rural cu program normal. Fetița are un handicap locomotor. Când a venit la grădiniță se exprima greu și nu mergea. Băiețelul are un handicap grav, când a venit la grădiniță a fost diagnosticat cu tulburări emoționale, retard mintal moderat, malformație de cord și tulburări de conduită.

Copii provin din familii nevoiașe, grădinița din comună fiind singura lor oportunitate de dezvoltare și integrare treptată în societate.

Experiența relevantă în domeniu:

Experiența de 7 ani în domeniu mi-a facilitat accesul la metode de intervenție socială privind copii. Am format parteneriate între grădiniță – psiholog – medic. Am participat la cursuri pe problema integrării copiilor cu dizabilități în școli și în societate, studiind totodată diferite concepte și teorii privind integrarea socială a copiilor cu dizabilități, completate ulterior de experiența didactică în lucrul cu acești copii.

Grupul țintă:

Practica propusă ajută copilul cu deficiențe, cadrele didactice în învățământul preșcolar, asistentul social și nu în ultimul rând familia copilului.

Proiect współfinansowany
w ramach programu Unii
Europejskiej Erasmus+

DESCRIEREA MODELULUI:

În perioada de preșcolar, copiii sunt simpli și deschiși pentru a accepta un coleg cu probleme de sănătate. Perioada de preșcolar este cea mai indicată pentru începerea socializării copiilor cu deficiențe. La această vârstă socializarea se realizează prin joc.

În grădiniță, ca și în familie, copilul învață cum să se poarte cu adulții, cum trebuie să vorbească, ce atitudine trebuie să aibă în anumite împrejurări, ce are voie să facă și ce nu are voie. Educatoarea trebuie să introducă treptat diferite reguli de comportament care îl ajută pe copil să se integreze mai ușor.

În cadrul grădiniței, integrarea se poate realiza și individual, adică integrarea unui copil într-o grupă obișnuită. Nu numai copiii trebuie să se adapteze ritmurilor și cerințelor grădiniței, ci și grădinița la rândul ei trebuie să se adapteze individualităților copiilor.

Fiecare copil trebuie abordat ca o ființă aparte, cu povestea sa. Deci fiecare caz este unic pe plan clinic și psihopedagogic și trebuie abordat ca atare.

DESCRIEREA CAZULUI

1. DATE PERSONALE

Nume și prenume: B.R.

Vârsta: 4 ani

Domiciliul: mediul rural

Structura și atmosfera în familie:

- Provine dintr-o familie organizată normal, cu o situație financiară modestă
- Tatăl – agricultor, mama – casnică
- Familia are 3 copii, cu vârste cuprinse între 4 și 13 ani și prezintă interes pentru creșterea acestora
- Locuiește cu părinții și cu cei 2 frați

Atmosfera din familie este de armonie și înțelegere între părinți și între părinți și copii.

Diagnoza medicală:

Handicap locomotor – conform biletului de externare

Psihologică: emotivitate, interiorizare, tulburări de limbaj

2. ANAMNEZA

Antecedente patologice:

- Naștere naturală, înainte de termen, copilul nu a fost diagnosticat cu suferință fetală

Istoricul dezvoltării:

- La intrarea în grădiniță prezintă deficiență motorie la membrele inferioare

Istoricul adaptării:

- S-a adaptat cu dificultate la atmosfera și regimul grădiniței

3. DIAGNOSTICARE

- Conform certificatului medical eliberat de Spitalul Clinic de Copii - Timișoara

Evaluarea somatică: prezintă o dezvoltare staturală ponderală și toracică normal de nivel minim, deficient de limbaj, senzoriale și motorii

Evaluarea psihopedagogică:

- Copilul frecventează grădinița de la vârsta de 3 ani
- Dezvoltarea fizică de nivel minim
- Nivel de inteligență bun, imaginație reproductivă normală, memorie medie, exprimare greoaie, pronunție defectuoasă
- Conduita copilului la activitățile din grădiniță se caracterizează prin atenție și interes inegale, fluctuante, capacitate slabă de efort psihomotoric, realizează parțial sarcinile din cadrul activităților practice și artistico-plastice și deloc activitățile de educație fizică ce solicită antrenarea membrilor inferioare.
- Integrarea socială și conduita în grupul de copii: se remarcă printr-o comunicare și relaționare deficitare, atitudine rezervată, izolată, uneori, interiorizată.
- În reluarea sarcinilor instructiv-educative din grădiniță, consumă mult timp investește multă energie, lucrând greoi.

OBSERVAȚII (PSIHODIAGNOZA)

- Conform fișei de evaluare realizată de psiholog și cadru didactic

Copilul prezintă incapacitate moderată în a utiliza procesele de mijlocire a memoriei din cauza nefundamentării acesteia în gândire.

De asemenea, deficitul social prezintă o parte importantă a dificultăților copilului. Este afectată comunicarea. Comportamentele autostimulative diminuează abilitatea copilului de a răspunde la mediul său de învățare, de aceea ele trebuie folosite doar ca întărire pozitivă. Mâncarea și jocul liber reprezintă pentru ea stimulente ideale. Problemele de învățare prin observare și imitare duc la dificultăți în relaționarea cu lucrurile și cu oamenii.

Prezentând o sferă restrânsă de activitate, în momentele în care acceptă să colaboreze, se vor realiza activități de învățare sub formă de exerciții-joc, exerciții de manipulare (de jetoane, jucării), de colaborare, de decupare în linie dreaptă, de rupere, de mototolire, de lipire, de indicare

de imagini, de organizare a unor jocuri simple de autoservire, de ansamblare a jocurilor de construcții, exerciții de mers - susținută, de apucare și prindere, orientare în spații familiare.

4.RECOMANDĂRI conform fișei psihologice eliberate de psiholog:

- LUDOTERAPIE și logopedie
- Kinetoterapie
- Consiliere a copilului și a familiei

SECTOR DE REFERINȚĂ PENRU INTERVENȚIA PSIHOPEDAGOGICĂ

- Autonomie personală
- Comportament cognitiv / deprinderi școlare

5.INTERVENȚII ÎN CADRUL GRĂDINIȚEI

A. Activități didactice concentrate pe nevoile personale (în special din domeniul psihomotric, domeniul om și societate, domeniul estetic/creativ)

B. Consiliere

Specialiștii care intervin în aplicarea programului:

- Educatoarea grupei, psihologul, care au scopul de a sprijini copilul în achiziționarea de cunoștințe, deprinderi și atitudini specific vârstei, în vederea integrării în grupul de copii și în activitățile de tip preșcolar.

Obiective generale:

- Dezvoltarea abilităților de comunicare
- Însușirea unor deprinderi elementare (motrice, utilitar-aplicative, autonomie zilnică)
- Dezvoltarea abilităților cognitive specifice vârstei.

Obiective pe termen lung:

1. Creșterea nivelului de dezvoltare motrică / ameliorarea mobilității membrilor inferioare
2. Creșterea nivelului de dezvoltare cognitivă
3. Dezvoltarea vorbirii și a exprimării orale / înțelegerea și utilizarea corectă a semnificațiilor structurilor verbale.
4. Creșterea nivelului de socializare și dezvoltarea capacității de relaționare

Obiective pe termen scurt :

1. Efectuarea unei evaluări cognitive și intelectuale corespunzătoare
2. Efectuarea testării psihologice
3. Efectuarea unei evaluări fizice de către un terapeut
4. Efectuarea unei evaluări a limbajului și a modului de exprimare

5. Implementarea unei recompensări cu jetoane în clasă pentru reîntărirea comportamentului pe sarcină, îndeplinirea sarcinilor școlare, controlarea impulsivității și a comportamentului, să pună întrebări, să răspundă la întrebări, să ia parte la discuții în mici grupuri informale, să participe la activitățile de învățare în grup.
6. Determinarea părinților să încurajeze și să stimuleze copilul, aducându-i aprecieri pentru performanțele copilului (școlare și socio-comportamentale).

A.PROGRAMUL DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT

INTERVENȚIA ÎN CADRUL GRĂDINIȚEI

În principiu, intervenția didactică pentru buna dezvoltare psihică a preșcolarului – are ca scop acțiuni de dezvoltarea vorbirii din punct de vedere fonetic, activizarea vocabularului pe baza experiențelor imediate cu cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene observate, acțiuni, poziții spațiale, relații, unele trăiri afective.

Obiectivele acțiunii sunt raportate la particularitățile ei – și anume:

1. să pronunțe relativ corect sunetele limbii române
2. să transmită un mesaj simplu în cadrul activităților de învățare
3. să primească mesaje
4. să îndeplinească acțiuni simple
5. să răspundă adecvat

Conținutul învățării constă în:

- Formarea deprinderilor de joc
- Inițiative în acțiuni și relații
- Independența în acțiuni și relații
- Adaptarea și integrarea în mediu
- Consolidarea deprinderilor afective

Jocuri – exerciții pentru:

- a. Imitarea de sunete sub formă de onomatopee
- b. Exerciții de repetare a unor serii de silabe
- c. Exersarea pronunțării cuvintelor mono-, bi-, și polisilabice
- d. Denumirea unor imagini sau obiecte
- e. Formarea de scurte propoziții pe baza unor imagini concrete
- f. Deprinderi și calități motrice
- g. Formulare de răspunsuri la întrebări

Strategii: pentru a facilita o integrare adecvată în cadrul grupului de copii am adoptat următoarele strategii:

1. copilul B.R. va fi așezat în interiorul grupului de copii pentru a preîntâmpina automarginalizarea
2. va fi solicitat să răspundă la întrebări cu grad mic de dificultate (exemplu: va enumera elementele unei imagini, iar colegii de grupă vor fi solicitați să descrie imaginea – toți vor fi apreciați corespunzător standardului de performanță prescris pentru fiecare în parte)
3. pentru fiecare răspuns B.R. va fi recompensată verbal, iar atunci când este ajutată, i se va oferi aprecieri mobilizatoare (BRAVO! , Data viitoare vei rezolva singură, mult mai bine decât am făcut-o acum împreună!)
4. integrarea în activitățile instructiv educative va fi încurajată de o atitudine pozitivă și mijlocită de diverse situații de învățare și socializare din grupă, condiția fiind: gradul de dificultate să corespundă particularităților individuale ale copilului B.R., astfel, abilitățile cognitive vor fi stimulate către nivelul minim imediat următor.

Evaluarea conduitei ludice vizează următoarele aspecte, prezența lor fiind notată cu DA/ NU:

- Prezența jocului senzoriomotor (de tipul comportamentelor stereotipe / recreative / imitative)
- Are capacitatea de a utiliza specific instrumente ludice (jocul imitativ, jocul cu subiect din viața cotidiană)
- Prezintă jocuri imitative (solitar / simbolic / de construcție, cu subiect și rol din viața cotidiană)
- Participă la jocuri interactive (jocuri cu subiect și rol / jocuri cu reguli)
- Preferă jocuri (senzoriale / logice / de creație / de construcție / activități plastice)
- Acceptă jocuri (jocuri la libera alegere / jocuri la alegerea educatoarei / jocul frontal)

B. CONSILIEREA PĂRINȚILOR

Scopul acțiunii:

Sprrijinirea copilului și a familiei în vederea dezvoltării plenare a preșcolarului. Dezvoltarea unor atitudini pozitive și a unor percepții sociale corecte față de problematica creșterii și educării copilului, precum și eliminarea discriminărilor de orice natură.

Activități întreprinse pentru realizarea obiectivelor:

- Lectorate cu părinții
- Informări
- Întâlniri cu specialiștii
- Discuții

- Vizionări de filme educative
- Teme și discuții: „Influențe negative ale lumii moderne”, „Nota 10 pentru părinți”, „Există un NU și pentru părinți”

Tips and triks:

Copiii cu dizabilități sunt percepuți de cele mai multe ori negativ și chiar marginalizați. Unele cadre didactice fac afirmații că nu pot face față programei, că nu sunt pentru o grădiniță normală neacceptând provocarea actului educativ-recuperativ personalizat pe nevoile unui copil. În același timp ne putem aștepta și de la neimplicarea părinților în educarea copilului și refuzul acestora de a accepta problema copilului.

Plus valoarea modelului propus:

Integrarea copilului cu dizabilități în învățământul de masă este o problemă pentru educatoare, modelele propuse fiind concepute pentru a fi stimulați de un mediu stimulant favorabil dezvoltării și recuperării copiilor.

Experiența mi-a demonstrat faptul că, atunci când sunt implicați în activități curente, obișnuite, împreună cu ceilalți copii și cu adulții de referință, copiii cu dizabilități devin motivați și fac progrese. **Participarea la activități educaționale într-un mediu plăcut**, de joc, cu modele adecvate, influențează în mod pozitiv evoluția copiilor cu dizabilități. **Intervenția pe baza unui program individualizat**, pornind de la nevoile specifice, este o condiție necesară pentru atingerea obiectivelor de adaptare și integrare a copilului cu dizabilități în învățământul de masă. Integrarea cuprinde ca element esențial, existența unei **relații de parteneriat între părinți, cadre didactice, medici și psihologi care stabilesc planul individualizat de intervenție**. Părinții trebuie să fie parte integrată din proces și **să aplice și în afara instituției de învățământ metodele de intervenție propuse de specialiștii** din echipa pluridisciplinară.

Concluzii și recomandări

O colaborare formată din educatoare, psiholog, terapeut și familie implicate în cazul B.R., în vederea integrării normale în grupa de copii și implicit în pregătirea pentru școală a copilului cu cerințe educative speciale constituie un cerc de susținere, echilibrare și integrare ulterioară în societate.

În urma intervențiilor educative – angajate și derulate prin demersul specific, s-a realizat un progres favorabil în ce privește ameliorarea stării de sănătate (fizică și psihică) și care a favorizat dobândirea de achiziții specifice vârstei preșcolare.

BIBLIOGRAFIE:

1. GHERGUȚ, ALOIS, Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Ed. Polirom, Iași, 2006
2. NICOLE, SIMONA, Noi tendințe în Educația Timpurie a copiilor cu CES, in Revista Învățământul Preșcolar, nr. 3-4, pag. 47-51, București, 2006
3. PĂUN, E. ȘI VERZA, E. (coord.), Educația integrată a copiilor cu handicap, București, 1998
4. UNESCO, Pachet de resurse pentru instruirea profesorilor, Cerințe speciale în clasă, material de studiu, București, Traducere UNICEF, 1995
5. VASILIU, GINA, Intervenții educative desfășurate la grupă în baza pregătirii educatoarelor prin curs de Consiliere și orientare (II), in revista Învățământul Preșcolar, nr. 3-4, pag. 220-226, București, 2006
6. VRĂȘMAȘ, ECATERINA ADINA, Introducere în educația cerințelor speciale, Universitatea din București, Editura CREDIS, București, 2006
7. VRĂȘMAȘ, TRAIAN, Școala și educația pentru toți, Ed. Miniped, București, 2004
8. VRĂȘMAȘ, ECATERINA (COORD.), Sa învățăm cu plăcere, Ed. Arlequin, București, 2011
9. VRĂȘMAȘ, ECATERINA (COORD.), 8 LOG, Ed. Arlequin, București, 2012

Empatia, o resursă în contextul socio-educational actual

Autor: Pașcalău Ana

Funcția: profesor psiholog

Instituția/ Organizația: Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Timiș - Col. Tehnic „Henri Coandă” și Școala Gimnazială Nr.15, Timișoara

Rezumatul lucrării: Lucrarea de față își propune să invite cititorul la o reflecție personală cu privire la ce înseamnă să fii empatic și în ce măsură empatia poate deveni o resursă socio-educatională într-un context cultural atât de tumultos.

Justificare: Contextul socio-educational actual este încărcat de nenumărate evenimente cu un impact emoțional puternic asupra tuturor actorilor sociali implicați în actul educațional: copii, dascăli, părinți.

Copilul, la orice vârstă s-ar afla el, se regăsește frecvent în situații de fugă, de respingere, de inadecvare în contextul în care trăiește și acționează. El caută contactul cu adulții de referință din viața sa, părinții, cadrele didactice. Dacă el nu reușește să dezvolte un atașament securizant cu nici unul din acești adulți, comportamentul său va fi unul inadecvat. Empatia este o capacitate pe care fiecare actor social și-o poate dezvolta. În mediul educațional, crearea unui context educațional pozitiv pentru dezvoltarea armonioasă a educabilului, la orice vârstă s-ar afla acesta este influențată de mai mulți factori, nu doar empatia. Ne vom rezuma doar la empatie.

Experiența relevantă în domeniul a autorului:

Lucrez ca profesor psiholog de 10 ani în mediul educațional. Obiectivul meu profesional este acela de a crea și de a menține starea de bine a celui din fața mea în orice etapă de viață s-ar afla. Activitatea din domeniul psihologiei educaționale dar și cel al psihoterapiei mi-au oferit șansa de a vedea, de a înțelege și de a căuta frumosul din fiecare copil, familie și cuplu cu care am interacționat. Rolul de profesor mi-a îmbogățit experiența de cunoaștere a nevoilor educabilului, a familiei acestuia, a grupului său de referință dar și a cadrelor didactice, care se confruntă și ele cu diferite dificultăți atunci când vorbim de interacțiunea cu un anumit comportament inadecvat mediului educațional.

Empatia a fost și este o resursă pe care o utilizez în interacțiunile mele cu beneficiarul din fața mea oricine ar fi el.

Am ales să scriu câteva rânduri pentru a accentua nevoia de dezvoltare a acestei capacități, de a fi empatici, pentru că această trăsătură ne oferă atât șansa cunoașterii și înțelegerii celui din fața noastră dar și șansa rezolvării multor situații care apar ca imposibil de rezolvat în mediul școlar.

Grupul țintă: este reprezentat de persoanele care lucrează cu ceilalți actori sociali fie ei copii, adolescenți, tineri, familiile acestora, cadre didactice și alți colaboratori din comunitate care doresc să fie de un real folos semenilor.

Descrierea modelului:

a. *Obiectivul:*

Lucrarea de față nu își propune să dea neapărat un indiciu de **cum să facem lucrurile**, ci mai degrabă de **cum să încercăm să fim** pentru a face lucrurile să meargă cât mai bine.

b. *Tehnici/ metode folosite:* Empatia reprezintă capacitatea de a identifica și de a înțelege ce simte și ce gândește celălalt, chiar dacă acesta nu reușește să le exprime explicit. A fi empatic înseamnă a fi capabil de a te conecta cu emoția celuilalt. Trebuie evitat amestecul emoției noastre cu a lui, sau a problemei noastre cu problema acestuia, pentru a fi astfel capabil în a-l înțelege și a-l ajuta, de a găsi soluții la problemele ivite. Munca alături și împreună cu copiii, adolescenții, tinerii este plină de provocări și experiențe care ne educă emoțional. Când apare un disconfort în relația ce se stabilește între adult și copil, adultul trebuie să verifice cu ce s-a conectat, la nivel mental și emoțional, din experiența lui de viață. Background-ul nostru familial și socio-educational îți pune amprenta asupra a ceea ce suntem și facem noi adulții în prezent. Dacă atunci când eram mici nu am primit iubire, cu siguranță ne va fi greu să împărtășim acest sentiment copiilor cu care lucrăm. Copilul, adolescentul, are nevoie să se simtă iubit și apreciat, ca să se poată dezvolta armonios atât din punct de vedere psihologic, cât și comportamental și profesional.

Modelul teoretic de la care am pornit în această scurtă invitație la reflecție este o îmbinare de elemente de psihologie educațională cu elemente de psihoterapie, terapie centrată pe emoții.

c. *Materiale necesare:* **propria persoană, eu în relație cu celălalt.**

d. *Echipa de implementare propusă și rolurile fiecărui membru:* orice actor social implicat în actul educațional.

e. *Tips and Tricks :* sugestii de comportamente pe care le putem adopta în activitățile educaționale pe care le desfășurăm frontal sau pe grupe:

- Fiți empatici! Înainte de a evalua, simțiți, verificați, conectați-vă cognitiv și emoțional cu cel din fața dumneavoastră!

- Fiți acolo! Atunci când lucrez cu copilul, adolescentul una din nevoile sale decisive este să mă simtă acolo cu el. Pot petrece doar câteva minute cu el, dar dacă el mă simte acolo , acele momente vor fi de neuitat. Asta îl va învăța că este valoros și îl va ajuta să ofere astfel de interacțiuni mai departe.
- Ascultați, înainte de a comunica!
- Implicați copiii, adolescenții în stabilirea propriilor obiective de învățare/ dezvoltare și în monitorizarea succesului atingerii acestor obiective. Când îi cer sprijinul copilului/ adolescentului atunci el simte că empatizez cu el , sunt acolo pentru el. Fiecare este actor în propria viață și deci și maestrul acesteia.
- Încurajați implicarea acestora, validați emoțiile pe care le experimentează! Ajutați-i să și le exprime funcțional și să nu se ferească de ele!
- Fiți un exemplu pentru ei!
- Utilizați mesaje de tip-ul EU și nu TU!
- Verificați ce simt și cred copiii/ adolescenții din fața dumneavoastră!
- Dacă ați greșit nu ezitați să vă cereți scuze! Asta îi va învăța că avem voie să greșim!
- Focalizați-vă pe punctele lor tari și ajutați-l să transforme punctele slabe în abilități!
- Oferiți-le șansa să încerce, fără să fie criticați! Comportamentele inadecvate se restrâng până la dispariție, pe măsură ce ne concentrăm pe ceea ce face copilul bine! Studiile de specialitate au arătat că: un comportament disfuncțional persistă și se intensifică pentru că ratăm să vedem și să valorificăm ceea ce face bine copilul! Comportamentul disfuncțional al copiilor este un semnal că le lipsește ceva acasă, în familie, la școală etc.
- Utilizați metode de evaluare alternative, care să arate grijă și compasiune!
- Fiți perseverenți în dezvoltarea empatiei! Schimbarea reală apare treptat, ea presupune efort, devotament, uneori durere, dar când apare, ea este de durată!
- Oferiți un cadru pozitiv pentru dezvoltarea unui atașament securizant! Majoritatea copiilor, adolescenților din societatea actuală sunt abandonați afectiv de adulții de referință din viața lor! Fiecare din noi poate să le arate afecțiune și o nouă alternativă pentru a crește armonios și frumos!

f. Rezultate : copiii fericiți – tineri fericiți – adulți fericiți – o lume mai bună!

Plus valoarea modelului propus: Modelul propus aduce propria noastră conexiune afectivă și cognitivă cu celălalt. Lucrarea de față, așa cum precizăm anterior, își propune să sensibilizeze cititorul la ceea ce poate dezvolta în plan personal, care va genera ulterior relații sănatoase și mai puțini copii, adolescenți, tineri care să se simtă respinși, neintegrați.

Concluzii și recomandări: Dezvoltarea capacității empatiei în plan personal poate aduce mai multă culoare și bucurie în mediul socio-educățional. Practicarea empatiei va conduce la o stare de bine atât în plan interpersonal dar și intrapersonal.

Bibliografie:

1. Boncu, Ș. (2002), Psihologia influenței sociale. Iași: Polirom.
2. Boncu, Ș. (2007), Psihologie social aplicată. Timișoara: Editura Universității de Vest.
3. Bridges, M. (2006), Activating the Corrective Emotional Experience, *Journal of clinical psychology*, 62, 551-568.
4. Bretherton, I. (1991), The origins of attachment theory: John Bowlby and Maey Ainsworth, *Development Psychology*, 28, 759-775.
5. Crahay, M. (2009), Psihologia educației, București, Editura Trei
6. Daniel, S. (2006), Adult Attachment patterns and individual psychoterpay: a review, *Clinal psychology review*, 26, 2-28.
7. Feeney, A. J. & Noller, P. (1990), Attachment Style as a Predictor of Adult Romantic Relationships, în *Journal of Personality and Social Psychology* , 58, No.2, 281-291.
8. Karen, R. (1994), *Becoming Attached*, în *Becoming attached: First relationships and how they shape our capacity to love*. New York: Oxford University Press.

Dincolo de performanțe în lumea tăcerii

Autor: Mate Angela-Cristina

Funcția: profesor psihopedagog

Instituția/ Organizația: Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Constantin Pufan" Timișoara

Motto: "Să asculți o altă persoană și să îi acorzi întreaga ta atenție este unul din darurile cele mai mari pe care i le poți face!" Allen Ivey

Rezumatul lucrării: Tema aleasă nu este întâmplătoare și, dincolo de considerentele personale, se vrea a fi un strigăt de ajutor către părinți, familia lărgită, comunitate și întreaga echipă multidisciplinară responsabilă de educarea copilului deficient de auz.

Dificultățile de integrare socială, întâmpinate de persoanele cu deficiențe de auz, sunt în parte datorate dificultăților de comunicare, stimei de sine scăzute, dar și carențelor comunității, din punct de vedere al interiorizării atitudinilor și valorilor specifice unei societăți incluzive.

Am ales să prezint intervenția realizată în scopul de a crește stima de sine a elevilor deficienți de auz, pentru a promova integrarea școlară, dar și socială a acestor copii, pornind de la conștientizarea propriilor emoții.

Justificare: Consider necesar să învățăm copilul surd, aflat izolat, pe „insula liniștită, a tăcerii”, să facă uz de propriile competențe emoționale, să înțeleagă emoțiile proprii, dar și ale celorlalți, să aibă curajul să le exprime și capacitatea de a le recunoaște, asigurându-și astfel succesul/integrarea la școală și în viață.

Nu ascund faptul că, dorința de a aduce schimbare, promovare și interes din partea comunității auzitorilor către "lumea surzilor" face parte din "legenda mea personală".

În România, încă putem vorbi despre discriminarea persoanelor cu deficiență de auz, având ca argumente puternice lipsa interpreților, lipsa de accesibilizare a spațiilor publice, lipsa egalizării șanselor fiind evidentă prin limitarea accesului persoanelor surde la serviciul național de urgență 112, drepturile minorității constituite din persoane surde, nefiind încă puse în practică, deși reglementate legal sunt, așa cum se știe s-a făcut multă publicitate serviciului de telecomunicații special 113, nefuncțional încă.

Personal, consider că, abia în ultimii ani, vocea comunității surzilor se face auzită și în țara noastră, surzii luptând pentru propria identitate într-o lume care, nu i-a înțeles, le-a discreditat limbajul și le-a negat cultura.

Putem, împreună, să oferim copilului surd o ancoră, investind și în educarea lui. Din fiecare contact uman, din fiecare conversație, din parteneriatele pe care le avem în viața socială, indiferent dacă acestea sunt de lungă sau de scurtă durată, putem culege beneficii. Pentru un copil deficient de auz, stabilirea relațiilor interpersonale este, de cele mai multe ori, foarte greu de realizat, datorită barierelor de comunicare pe care le întâmpină. Sunt sigură că stă în puterea noastră, deși nu avem o baghetă magică, să aducem schimbarea. Atunci când ne propunem ceva, se întâmplă ca întregul Univers să conspire la reușita visului nostru. Am convingerea că “nu contează faptul că urechea e surdă dacă mintea aude. Adevărata surditate, cea incurabilă, este cea a minții” (Victor Hugo).

Experiența relevantă în domeniu a autorului:

Cei peste 23 ani în slujba celor din “lumea tăcerii”, având perspectiva mai multor funcții deținute în servicii adresate persoanelor/ copiilor cu deficiențe de auz sau surditate, (din noiembrie 1992, fiind pentru 8 ani asistent medical, apoi din septembrie 2000 profesor: profesor-educator, profesor psihopedagogie specială, profesor psihopedagog), iar din anul 2013 având și statutul de interpret autorizat al limbajului mimico-gestual) consider că mă califică pentru a avea o părere pertinentă în ceea ce privește bunele practici pentru integrarea/promovarea intereselor persoanelor cu deficiență de auz, pentru prevenirea abandonului școlar și/sau creșterea motivației elevilor surzi de a frecventa cursurile școlii speciale.

Grupul țintă: elevi și tineri cu deficiență severă de auz, familia acestora, cadre didactice

Descrierea modelului:

a. Obiectivul: Obiectivul principal al intervenției îl constituie **dezvoltarea competențelor emoționale ale elevilor surzi**, utilizând o strategie diferită de activitatea didactică, prin care se dorește creșterea stimei de sine, a încrederii în forțele proprii, dar și o mai bună integrare școlară, prevenirea eșecului școlar și a abandonului școlar. Consecințele surdității asupra personalității și comportamentului, depind de tipul și gradul deficienței, de îngrădirile pe care le creează pentru educație și instrucție. Copiii surzi prezintă în general, o stimă de sine scăzută, se simt mai puțin acceptați, sunt mai puțin sociabili, ei înțeleg parțial regulile sociale și a obiectivelor asociate cu prietenia, leagând mai greu prietenii cu colegii lor surzi. Profesorii și părinții au constatat de asemenea, mai multe probleme emoționale și comportamentale la copii surzi, independent de nivelul de surditate al copilului deoarece aceștia atribuie des intenții ostile altora.

b. Tehnici/metode folosite & materiale necesare: În intervenția realizată, cu scopul de a dezvolta competențele emoționale ale elevilor cu deficiență de auz, am simțit nevoia găsirii unor “instrumente”, care să avantajeze elevii deficienți de auz. **Jocul** este un limbaj comun pentru orice copil, trecând granițele date de vârstă, naționalitate, deficiență. Toate **“instrumentele” utilizate în intervenție au inclus latura ludică** pentru a favoriza exprimarea și modelarea personalității copilului,

fără a ține cont de barierele de comunicare, existente din lipsa unui vocabular bogat, caracteristic majorității copiilor, fără deficiență, la această vârstă.

1. Programul Mind Lab

Conceptul Mind Lab, o abordare unică a dezvoltării capacității de gândire, inteligenței emoționale și abilităților sociale cu ajutorul jocurilor de gândire, a fost stabilit pe baza principiului conform căruia, jocurile pentru stimularea gândirii servesc drept puternic instrument educațional. Jocurile de gândire contribuie la îmbunătățirea abilităților cognitive și la conștientizarea procesului cognitiv, în același timp ajutând copilul să facă față mai bine situațiilor emoționale și sociale. Experiența ludică, esența programului, este în aceeași măsură plăcută, captivantă și emoționantă – stimulând puternic motivația și entuziasmul copiilor și servind ca fundație solidă a unui proces de învățare profundă, bazat pe experiență.

Mind Lab oferă copiilor cu vârsta între 4 și 14 ani oportunitatea de a descoperi și dezvolta abilități esențiale în viață, utilizând jocuri de gândire atractive, selectate din întreaga lume și atent planificate într-o programă de învățare, captând atenția copiilor, îi ajută sistematic să-și dezvolte capacitatea de gândire, inteligența emoțională și abilitățile sociale.

Din studiile efectuate s-a constatat impactul metoda Mind Lab asupra dezvoltării emoționale, prin învățarea gestionării emoțiilor, învățare din propriile greșeli, exersarea răbdării, creșterea puterii de concentrare, a voinței și perseverenței; asupra abilităților cognitive prin rezolvarea problemelor, luarea deciziilor, managementul resurselor, gândirea matematică și logică, gândirea creativă și critică, creșterea abilităților verbale; asupra abilităților sociale prin cooperare, spirit de echipă, respectarea regulilor și structurilor, comunicare eficientă, soluționarea conflictelor.

Elevii au participat, câte o oră pe săptămână, la programul MindLab. Procesul de învățare Mind Lab este simplu, dar extrem de puternic, el este compus din trei etape :

- Prima etapă: Copiii sunt implicați într-un joc de gândire: Copiii învață să joace unul din cele peste 50 de jocuri incluse în acest moment în program. Li se oferă piesele de joc și li se explică regulile și conceptele cognitive, care îi vor ajuta să-și dezvolte îndemnarea de a se juca.
- Etapa a doua: Învățarea - Utilizarea metodei Mind Lab: Trainerul și copii fac rezumatul sesiunii de joc cu ajutorul unui model de gândire. Acest model se raportează la procesele cognitive implicate în joc sau la alte procese emoționale și sociale.
- Etapa a treia: Transfer - Aplicarea în viața reală: Trainerul și copiii analizează modele de joc și inițiază o discuție despre situațiile din viața reală similare situațiilor întâlnite în timpul jocului. Copiii reușesc să aplice cunoștințele însușite prin experiența jocului în situații din viața reală, în situații din viața lor de zi cu zi: la școală, în familie, cu prietenii.

2. Art-terapia

Art-terapia este un domeniu hibrid bazat pe disciplinele artei și psihologiei, obiectivul ei principal fiind utilizarea creativității în vindecarea și îmbunătățirea vieții. Terapia prin artă, abordează diversele aspecte ale personalității prin mijloace artistice, al căror scop este să descopere potențialul personal și să-l folosească pentru dezvoltarea armonioasă a persoanei. Art-terapia folosește arta ca manieră de exprimare personală, pentru comunicarea trăirilor, pentru o explorare a interiorului în scopul creșterii și armonizării ființei.

Exprimarea prin artă poate avea valențe terapeutice la orice nivel de vârstă și la orice tip de cultură și populație. În artă, imaginea este un substitut, un mod de a exterioriza experiența de viață, pulsionile, fanteziile, trăirile. În arteterapie, atenția nu este îndreptată spre estetica produsului final, ci asupra efectului terapeutic al creării acestuia.

Exceptând orele de desen sau educație plastică, prin prisma desfășurării unor activități extracurriculare în domeniu, elevii deficienți de auz, au arătat mereu o deschidere spre artă, fiind mereu dornici să coopereze la astfel de activități. Având ca avantaj pasiunea lor către artă, s-a dorit crearea unei cercetări mediate prin joc, lăsând arta să aibă rolul mediator între experiențele libere ale jocurilor copilăriei și constrângerile unei cercetări.

Rolul art-terapeutului este de a recunoaște și răspunde aspectelor evidente, cât și celor ascunse ale producțiilor copilului, îl ajută pe acesta să creeze materiale expresive, facilitează dezvoltarea emoțională a copilului.

Efectele art-terapieii, constatate, asupra copiilor: dezvoltarea inteligenței emoționale, stimularea tuturor canalelor senzoriale, dezvoltarea capacității de a se exprima mai repede și mai ușor, modelarea personalității prin valori estetice și orientarea spre încorporarea frumosului în viață și activitate, declanșarea proceselor complexe de asimilare și fixare afectivă atât la nivel individual cât

și colectiv, a valorilor estetice, dezvoltarea percepțiilor și reprezentărilor vizuale, a imaginației creatoare, stimularea creativității, facilitarea comunicării interpersonale, creșterea sociabilității, creșterea adaptării în societate, rezolvarea eficientă a conflictelor, crearea de stări afective tonice, inducerea unei stări de liniște, acceptare de sine, reducerea tensiunii și anxietății, capacitatea de a învinge obstacole de natură psihică (barierele „nu pot”, „nu sunt în stare”, învingerea „amânării”)

În intervenția realizată la Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă ”Constantin Pufan” Timișoara, dintre modalitățile de lucru existente în art-terapie am utilizat desenul, pictura, modelajul, jocul de rol și terapia prin teatru.

2.1. „Artă vizuală”

Folosirea termenilor „artă vizuală” desemnează, în acest context, activitățile ocupaționale de lucru manual, respectiv, desenul, pictura și modelajul. Acestea sunt mijloace de exprimare tot atât de bogate ca și limbajul, permițând utilizatorului să creeze în realitate ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Materialele implicate în această activitate satisfac curiozitatea, setea de cunoaștere, activitate și exprimare. Imaginația copiilor construiește, inventează și creează lucruri noi. Succesul devine prețios pentru că este obținut cu perseverență, experimentare și răbdare.

Copilul este mândru de ceea ce a creat, posibilitatea exprimării sale îi creează un sentiment revigorant, stimulator, care sporește încrederea în sine.

Arta, utilizată ca manieră de exprimare personală, reușește să realizeze ceea ce uneori, limbajul verbal nu poate: comunică trăirile, oferă explorare și dezvoltare personală.

Elevii au participat la sedințe de „artă vizuală”. La fiecare sedință s-a ales câte o emoție, care a fost prezentată elevilor deficienți de auz, în mai multe ipostaze, pentru a avea siguranța înțelegerii noțiunii de către toți participanții. Astfel s-au utilizat cartonașe cu noțiunea scrisă, filmări scurte cu unitatea gestuală corespunzătoare, dar și imagini care prezintă în mod explicit emoțiile, solicitându-se apoi elevilor să exprime prin desen, pictură, dactilo-pictură sau modelaj, emoția utilizată. La finalul fiecărei întâlniri s-au expus lucrările elevilor, s-au purtat discuții asupra lor, astfel încât fiecare participant să aibă ocazia de a-și exprima opinia, trăirile legate de emoția respectivă. Am ales să lucrăm câte 4 sedințe pentru fiecare dintre următoarele emoții: tristețea, frica, bucuria, furia, și câte 2 sedințe pentru surprindere și dezgust.

2.2. Terapia prin teatru

Reprezintă o terapie ce facilitează continuarea și încheierea diverselor trăiri și acțiuni ale copilului (întâmplări din trecut, situații neterminate, dorințe, evenimente traumatice, situații viitoare etc.) sub forma dramatizării, jocului de rol și prezentării dramatice de sine. Ea se ocupă cu aplicarea tehnicilor și proceselor specifice teatrului în grupurile terapeutice.

Folosirea teatrului de păpuși în terapie este un mijloc de dezvoltare a exprimării și a comunicării , în cazul în care există dificultăți în exprimarea verbală directă.

Psihodrama (terapia prin teatru) favorizează descoperirea și activarea potențialului creativ. Obiectivele terapiei prin teatru sunt: creșterea interacțiunii sociale și a inteligenței emoționale și interpersonale, creșterea capacității de relaxare, creșterea capacității de-a controla emoțiile, creșterea capacității de-a fi spontan, creșterea capacității de concentrare, creșterea stimei de sine, creșterea capacității de recunoaștere și acceptare a limitelor și posibilităților fiecăruia.

Elevii deficienți de auz din Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan”, din Timișoara au avut șansa, începând din iunie 2008, de a participa, anual, la un festival național de teatru realizat pentru toți copiii cu această dizabilitate din țară. Festivalul, aflat în acest an școlar, la cea de a șaptea ediție, este acceptat în Calendarul Activităților Educative Naționale, fiind un eveniment de referință pentru elevii deficienți de auz. Pe parcursul anilor școlari, elevii au participat la cercul de terapie prin teatru, câte două ore săptămânal.

2.3. Jocul de rol

Este o metodă antrenantă, care implică afectiv participanții, reliefează indirect și implicit aspecte multiple ale unei situații, subliniază detalii ajutând la înțelegerea ei globală, mai completă și mai rapidă, chiar dacă, nu sunt conștientizate toate elementele.

Jocul de rol are virtuți formatoare asupra elevilor deoarece permite cunoașterea de către fiecare elev a modului în care, reacționează într-o anumită situație, învățarea unor modalități de control al reacțiilor, de monitorizare și reglare emoțională, creșterea capacității empatice.

Elevii au participat, bilunar, la câte o activitate ce a implicat jocul de rol. Jocul de rol a continuat activitatea desfășurată la partea intervenției de “artă vizuală”, fiind supuse atenției situații din viața reală.

Câteva activități ar fi: “Cum aleg?”, “Tristețe vs bucurie.”, “Răbdare”, “Acceptare”, “Eu gândesc!”, “DA sau NU”. În aceste activități, s-a insistat asupra faptului că, nu situația în sine provoacă emoția, cât mai degrabă, ceea ce gândim noi despre ea, emoțiile nu pot fi catalogate ca bune sau rele, fiecare dintre noi putând avea, în aceeași situație, emoții, gânduri și reacții diferite. S-a încercat conștientizarea participanților de existența unor soluții care reduc intensitatea emoțiilor neplăcute.

c. Echipa de implementare propusă și rolurile fiecărui membru: Întreaga activitate a fost desfășurată în școală, cu o echipă în care membrii și-au asumat aleator roluri. Echipa a fost formată din profesor psihopedagog, profesor-educator, profesor psihopedagogie specială, instructor pentru educație, asistent social.

d. Tips and Tricks:

Nu poți cunoaște o comunitate fără să-i cunoști limba.

Din experiență, după două decenii petrecute printre surzi, pot spune că, sunt puține cazurile părinților care și-au acceptat complet copilul, trăind o atitudine normală privind propriul copil surd, de dragoste, înțelegere și sprijin. Am întâlnit prea puțini părinți, care pot vorbi „aceeași limbă” cu pruncul lor. Scriu conștientizând durerea din suflet, marcată de mesajul din spatele cuvintelor: „Doamna profesoară, ce vrea să-mi spună?” Faptul că pot comunica în limbaj mimico-gestual mi-a adus o oarecare recunoaștere și un alt statut în fața elevilor mei. Sunt, fără modestie și fără îndoială persoana cea mai apropiată de ei, având acces la lucruri greu de împărtășit altora. Relația noastră nu se termină la absolvirea celor opt clase, ci continuă. Rămânem prieteni pe viață, dincolo de limite. Păstrez legătura cu majoritatea absolvenților. Pot spune că ei sunt parte din inima mea.

Direct, fără menajamente

Atunci când ești parte din viața unei persoane surde, copil sau adult, vei învăța să privești lucrurile direct, fără a avea posibilitatea de a fi diplomat, de a face compromisuri mărunte, atât de uzuale pentru noi. Surzii trăiesc fără nuanțe de gri. E alb sau negru. Dacă te-ai îmbrăcat nepotrivit, nu te-ai asortat adecvat, ai o tunsoare care nu te avantajează asta ți se va transmite! Direct, politicoș, fără drept de apel.

e. Rezultate: Implementarea programului de intervenție al cărui impact *asupra dezvoltării emoționale*, a avut loc prin învățarea gestionării emoțiilor, învățare din propriile greșeli, exersarea răbdării, creșterea puterii de concentrare, a voinței și perseverenței; *asupra abilităților cognitive* prin rezolvarea problemelor, luarea deciziilor, managementul resurselor, gândirea matematică și logică, gândirea creativă și critică, creșterea abilităților verbale; *asupra abilităților sociale* prin cooperare, spirit de echipă, respectarea regulilor și structurilor, comunicare eficientă, soluționarea conflictelor; dezvoltarea inteligenței emoționale, stimularea tuturor canalelor senzoriale, dezvoltarea capacității de a se exprima mai repede și mai ușor, modelarea personalității prin valori estetice și orientarea spre încorporarea frumosului în viață și activitate, declanșarea proceselor complexe de asimilare și fixare afectivă atât la nivel individual cât și colectiv, a valorilor estetice, dezvoltarea percepțiilor și reprezentărilor vizuale, a imaginației creatoare, stimularea creativității, facilitarea comunicării interpersonale, creșterea sociabilității, creșterea adaptării în societate, rezolvarea eficientă a conflictelor, crearea de stări afective tonice, inducerea unei stări de liniște, acceptare de sine, reducerea tensiunii și anxietății, capacitatea de a învinge obstacole de natură psihică (barierele „nu pot”, „nu sunt în stare”, învingerea „amânării”).

Astfel, putem afirma cu convingere că, programul de intervenție, a favorizat dezvoltarea competențelor emoționale la copiii deficienți de auz, indiferent de gradul de deficiență, oferindu-le instrumentele optime de exprimare.

Plus valoarea modelului propus: Avem copii cu performanțe școlare deosebite, care provin din familii dezorganizate, ce trăiesc cu greu de la o zi la alta. Nimic nou, există, desigur, astfel de copii în toate școlile. Și totuși cum explici unui copil inocent care nu te aude, nu te înțelege, că luna asta nu-i va vedea pe cei mai dragi prieteni ai lui, cei cu care poate comunica, cei cu care se înțelege și cu care are atâtea de împărțit? Cum să-l faci să înțeleagă că n-ai primit ajutorul social? În cadrul acestei intervenții, realizată pe parcursul mai multor ani școlari, am reușit să găsim eficiența din spatele unei deficiențe. Am reușit să arăt comunității modul în care acești copii ne pot învăța, prea multe lecții parcă. Am reușit să arăt o altă față a lucrurilor.

Se știe că unul dintre lucrurile importante în viața fiecăruia dintre noi, este felul în care reușim să stabilim relații interpersonale optime. În funcție de calitatea acestora noi vom putea obține un anumit nivel de satisfacție, împlinire și echilibru. Astfel de relații am primit în dar, prin diverse parteneriate, cu o mică parte din comunitatea locală. Am reușit să aduc aproape oameni care au înțeles că prin puținul lor își pot aduce aportul la înfăptuirea unui zâmbet, parte din succesul unui copil. Și atunci când îmbrățișarea unui astfel de copil spune o mie de cuvinte, cum să nu doresc a continua?

Concluzii și recomandări: Nu există, de fapt, nici o rețetă pentru succes, fiecare copil fiind unic, cu bagajul său genetic, având ritmul lui de dezvoltare, propriile cerințe educative specifice, o anumită poziție pentru a putea citi de pe buze, o acută nevoie de explicații clare și deseori, repetate. De fapt, parafrazându-l pe Antoine de Saint-Exupery, în ceea ce privește educația și intervenția spre succes în viața surzilor, pot spune doar atât : "Limpeze nu auzi decât cu inima. Miezul lucrurilor nu poate fi auzit cu urechile. "

Bibliografie:

1. Anca, M., (2001) *Psihologia deficienților de auz*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca,
2. Barbu, F., (2011) *Limba gestuală. Comunicare și interpretare*, Editura Lumen, Iași,
3. Barbu, F., (2006) *Surditate și comunicare*, Asociația Acusticienilor Audioproteziști, București,
4. Drugaș, I., (2010) *101 aplicații artterapeutice în consilierea copiilor*, Editura Primus, Oradea,
5. Kallay, E., (2007) *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari; ghid practic pentru educatori*, Editura A.S.C.R, Cluj-Napoca,
6. Lane, H., Hoffmeister, R., Bahan, B., () *A Journey into the DEAF-WORD*, Dawnsignpress, San Diego, California, 1996
7. Mc. Cracken, W., Sutherland, H., (1996) *Eficient nu deficient. Un ghid pentru părinții copiilor deficienți de auz*, Editura Semne, București,

8. Popescu, R., (2001) *Interacțiunile prelingvistice între copilul deficient de auz și părinți*, Sibiu , Editura Universității Lucian Blaga,
9. Salloum, M., (2006) *Nu vor mai exista surzi muți, vor exista doar surzi care vorbesc*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca,
10. Tucker, I., Powell, C., (1993.) *Copilul cu deficiențe de auz și școală*, Editura Souvenir Press, București,
11. <http://www.aig.ro/>
12. <http://www.socialsciences.leiden.edu/psychology/news/deaf-childrens-emotional-development.html>

Importanța centrelor de zi în prevenirea abandonului școlar

Autor: Buzilă-Petrescu Mihaela Elena

Funcția: Șef serviciu

Serviciul pentru Protecția Copilului și Familiei Timișoara

Rezumatul lucrării

Centrele de zi își propun să prevină riscul de excluziune socială și de abandon școlar al copiilor din familiile defavorizate prin oferirea unui program de servicii sociale, educaționale și psihologice. Rezultatele obținute în urma frecventării serviciilor centrului de zi constau în formarea și consolidarea valorilor, atitudinilor și abilităților pro-sociale ale acestor copii, menținerea în școală (frecventarea cursurilor) și îmbunătățirea rezultatelor școlare a copiilor care se află în situație de părăsire timpurie a școlii.

Modelul descris își propune să vină în întâmpinarea specialiștilor din domeniul social care doresc să abordeze problematica prevenirii abandonului școlar prin integrarea copiilor în centre de zi.

Justificare

Fenomenul abandonului școlar este unul dintre subiectele de top de pe agenda politică educativă din România și din Uniunea Europeană. Validat ca o problemă socială gravă în rândul țărilor în curs de dezvoltare, în România abandonul școlar a luat amploare în ultimii ani, în special în mediu rural.

La nivel comunitar, preocuparea pentru educație a fost inclusă în prioritățile Uniunii Europene. Impactul negativ al abandonului școlar la nivel de comunitate, de țară, dar și la nivel european este unul atât de mare încât fenomenul reprezintă o piedică în dezvoltarea economică. Datele arată că peste șase milioane de tineri din Uniunea Europeană părăsesc sistemul de educație și formare cu calificări de nivel secundar inferior, în cel mai bun caz. Mai mult, potrivit datelor Comisiei Europene, acești tineri se confruntă cu dificultăți severe în găsirea unui loc de muncă, sunt mai des șomeri și depind mai des de sistemul de asigurări sociale.

România a ocupat în anul 2014 locul 26 din 28 la nivelul Uniunii Europene în ceea ce privește părăsirea timpurie a sistemului de învățământ, având în continuare una dintre cele mai mari rate ale abandonului școlar, potrivit celor mai recente date de la Eurostat. Acest fenomen are implicații pe termen lung, atât ca și nivel de pregătire al forței de muncă reflectat în nivelul de competitivitate al

României raportat la Uniunea Europeană, cât și ca nivel de cunoștință și conștiință socială a membrilor societății.

Abandonul școlar este în creștere în ultimii ani în România și afectează în special patru categorii de copii : cei de etnie romă, cei care au crescut în familii sărace, cei din mediul rural și cei cu dizabilități. În România, majoritatea copiilor care abandonează școala au intrat în învățământul primar, dar au abandonat școala în primii ani.

În județul Timiș, la nivelul anului 2014, procentul de abandon școlar nu era foarte mare (sub 5% conform datelor furnizate de Inspectoratul Școlar Județean Timiș), dar sunt date statistice care se pot modifica de la an la an pe perioada anului școlar, pentru că sunt copii care, deși sunt înscriși într-o instituție de învățământ, pot renunța pe parcurs sau situații inverse, în care au renunțat dar vor să revină.

Definiția Comisiei Europene pentru abandonul școlar: copiii care părăsesc timpuriu școala sunt cei care nu au absolvit cel de-al doilea ciclu de învățământ, (Council recommendation on policies to reduce early school leaving , pag. 2³), cei care nu au absolvit învățământul obligatoriu sau nu au obținut certificate de calificare. (Commission staff working paper, Reducing early school leaving. Accompanyng document to the Proposal for a Council Recommendation on policies to reduce early school leaving, pag.5⁴).

Experiența relevantă în domeniu a autorului.

Pregătirea de asistent social pe care am dobândit-o la Universitatea de Vest Timișoara, mi-a oferit ocazia de a înțelege și identifica obiectiv segmentul de populație vulnerabilă și în risc de abandon școlar. Cumulez o experiență de 20 de ani în domeniul protecției copilului, începînd cu asistență socială stradală cu copiii străzii din Timișoara, implicarea în oferirea de servicii rezidențiale pentru această categorie în cadrul Centrului de Tranzit pentru Minori "Sf. Nicolae" al Primăriei Municipiului Timișoara.

Din anul 2004, când a apărut Legea nr.272 / 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, am fost implicată în organizarea și coordonarea serviciului de prevenire a separării copilului de familia sa din cadrul Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara. Am avut oportunitatea de a fi implicată și în dezvoltarea de servicii de zi (centrul de zi și centrul de consiliere), ceea ce mi-a oferit șansa de a înțelege mai bine problematica copilului în dificultate și a-mi aduce satisfacții profesionale.

În experiența acumulată alături de o echipă ce oferă profesionalism, dăruire și dragoste pentru copii și munca desfășurată cu aceștia, m-am bucurat de progresele copiilor cu care lucrăm, am fost martori la împlinirile și bucuriile acestora, fapt care mi-a adus împlinire profesională, precum și imboldul de a face cunoscute toate aceste experiențe de succes.

Grupul țintă

Tematica aleasă evidențiază importanța centrelor de zi în prevenirea abandonului școlar și pentru aceasta voi face o scurtă prezentare a conceptului de centre de zi. Centrele de zi fac parte din cadrul categoriei serviciilor de zi, care au rolul de a asigura menținerea, refacerea și dezvoltarea capacităților copilului și ale părinților săi, pentru depășirea situațiilor care ar putea determina separarea copilului de familia sa. Toate aceste precizări sunt reglementate prin H.G. nr.1438/2004 pentru aprobarea regulamentelor – cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi.

Centrele de zi au următoarele atribuții:

- asigură un program educațional adecvat vârstei, nevoilor, potențialului de dezvoltare și particularităților copilului;
- asigură activități recreative și de socializare;
- asigură copiilor consiliere psihologică și orientare școlară și profesională;
- asigură părinților consiliere și sprijin.

Centrele de zi pot fi înființate de autoritățile administrației publice locale prin hotărâri ale consiliului local sau pot fi dezvoltate de către fundații și asociații. Consider că este important ca aceste centre de zi să funcționeze în fiecare cartier dezavantajat al unui oraș, astfel încât beneficiarii să aibe acces la servicii cât mai direct și eficient.

Grupul țintă este format din copii aflați în situație de eșec școlar sau situație de abandon școlar, provenind din familii dezavantajate socio-economic și cu posibilități reduse de dezvoltare personală, precum și părinții acestora. Printr-o extrapolare a acestui termen, în categoria respectivă putem include copiii care provin din familii numeroase, cu nivel crescut de sărăcie și risc de marginalizare socială, copiii care provin din familii monoparentale, familii cu un nivel de educație scăzut, familii care nu sunt integrate pe piața muncii, precum și familii cu boli cronice ce afectează funcționalitatea acestora. Din această categorie mai pot face parte și copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate și care rămân în îngrijirea altor persoane (rude până în gradul IV sau prieteni/cunoștințe ale părinților), o realitate îngrijorătoare cu care se confruntă România în această perioadă.

Beneficiarii centrelor de zi sunt copiii care frecventează învățământul obligatoriu și au vârste cuprinse între 6 și 16 ani.

Descrierea modelului:

Proiect współfinansowany
w ramach programu Unii
Europejskiej Erasmus+

Obiectivul general: prevenirea abandonului școlar și menținerea în sistemul școlar a copiilor cu eșec școlar și risc de abandon școlar prin oferirea de suport în cadrul centrelor de zi.

Obiectivele specifice ale centrului de zi sunt următoarele:

- Promovarea și derularea unor metode educaționale inovative în vederea creșterii interesului față de educație și pentru a menține în școli copiii vulnerabili la abandonul școlar;
- Descoperirea și perfecționarea abilităților sociale ale copiilor cu risc ridicat de eșec și abandon școlar;
- Incluziunea și integrarea socială a copiilor și părinților acestora, prin participarea lor la activități extrașcolare;
- Dezvoltarea de parteneriate de colaborare între partenerii direct implicați în procesul educațional respectiv: părinți, educatori, asistenți sociali, servicii publice sociale sau de sănătate, ONG-uri.

Frecventarea centrelor de zi de către copiii cu eșec sau abandon școlar este de o importanță majoră, având în vedere că acești copii provin din familii care nu au posibilitatea de a oferi sprijin și îndrumare acestora. Se pot inventaria după documentul elaborat de către Youth Forum Jeunesse (Anexes to the Draft Policy Paper and Early Education Leaving, Olanda, Rotterdam, pag.5⁵) mai mulți factori care duc la apariția abandonului școlar după cum urmează:

1. Copiii care provin din familii cu un nivel scăzut de educație sau au un statut socio-economic scăzut sunt mai predispuși spre abandonul școlar. Astfel, copiii care provin din familii monoparentale sau cei care nu au o relație de comunicare bună cu părinții sunt mai predispuși riscului de abandon școlar.

2. Și caracteristicile societății pot influența evoluția școlară a copilului, astfel că atunci când există creștere economică iar pe piața muncii oferta de locuri de muncă depășește cererea, rata de abandon școlar crește, evoluție similară existând și în situația oportunităților multiple de angajare pentru munca necalificată. Această tendință este ușor de explicat, dacă luăm în considerare categoriile de populație din care provin copiii ce vor abandona cu precădere școala; datorită situației economice a familiilor lor va exista întotdeauna tendința de a abandona școala în favoarea angajării pe piața muncii și de aici cercul vicios, fără educație/calificare respectivii vor fii angajați doar pentru muncă necalificată.

3. Modelul educațional oferit de părinți și de frați poate duce la eșec și abandon școlar, în sensul că părinții cu un nivel scăzut de educație nu se vor implica în educația copiilor și nici nu sunt conștienți de riscul la care sunt expuși copiii care se află în situația de abandon școlar.

4. Lipsa motivației pentru învățare a copiilor și a toleranței scăzute la efort intelectual poate determina abandon școlar.

5. Starea psihologică și reacția copilului la apariția insuccesului școlar sunt factori importanți în abandonul școlar. În astfel de situații, copiii care nu au resursele intelectuale necesare pentru a se mobiliza în vederea depășirii dificultăților vor căuta să-și satisfacă nevoia de valorizare în afara școlii, abandonând școala în final.

6. Mariajul precoce practicat în special în comunitățile cu populație de etnie romă duce la abandonul școlar.

Metodele utilizate de către echipa interdisciplinară în abordarea copilului și a părinților acestuia sunt următoarele:

a) metoda interviului aplicată copilului/părintelui acestuia, care presupune ascultare activă, interpretare și chestionarea acestora. Interviu se realizează de către asistentul social și educatorul instituției cu scopul de a colecta informații, de a identifica probleme, a le prioritiza și de a găsi soluții. Pe baza informațiilor obținute se va întocmi un plan personalizat de intervenție cu măsuri pe termen scurt, mediu și lung, precum și activitățile ce se vor desfășura cu copilul în cadrul centrului de zi.

b) metoda învățării prin cooperare care constă în sprijinirea copilului de către educator și încurajarea acestuia prin întărirea comportamentelor pozitive. În mod practic, fiecare educator organizează micro-grupuri de până la 4 copii în funcție de nivelul de școlarizare al acestora, astfel încât—lucrând împreună—copiii își maximizează atât propria învățare cât și a celorlalți. S-a observat că subiecții care realizează sarcini de învățare prin cooperare în grup tind să aibe performanțe școlare mai bune, un număr mai mare de competențe sociale pozitive, o mai bună înțelegere a conținuturilor și deprinderilor pe care și le formează. Educatorul trebuie să monitorizeze grupurile, să intervină acolo unde este nevoie și să-i ajute pe copii să lucreze mai eficient în grup.

c) metode inovative de educare care să motiveze grupul vulnerabil spre învățare. În acest caz nu asistăm la o lecție obișnuită, copiii nu stau în bănci, unul în spatele celuilalt ci se grupează potrivit opțiunilor de studiu și resurselor asigurate de educator, copiii privesc unii spre alții, comunică și au șansa dialogului efectiv. Răspunsurile se vor găsi în parteneriat cu educatorul pe baza unui dialog, realizând un schimb de idei cu ceilalți, cooperând în rezolvarea sarcinilor de lucru, astfel încât copilul are posibilitatea de a exprima puncte de vedere proprii, argumentează, pune și își pune întrebări cu scopul de a înțelege. Educatorul facilitează și moderează învățarea, ajută copiii să înțeleagă și să explice punctele de vedere, este partener în învățare. Învățarea prin metode inovative are loc predominant prin formare de competențe și deprinderi practice și se realizează prin cooperare.

d) metoda atelierelor de creativitate prin care copilul poate să se manifeste și să se exteriorizeze liber prin desen, modelaj, diverse confecții și multe alte activități captivante, îmbinate cu jocuri și bine dozate metodice de către educator. Activitățile sunt variate și concepute în concordanță cu

particularitățile de vârstă ale copilului și realizate prin diverse metode atât clasice cât și non-formale, astfel încât copilul nu va ști ce e plictiseala. Avantajul organizării atelierelor de creativitate constă în faptul că se lucrează cu un grup restrâns de copii, astfel încât fiecare copil se bucură de atenția cuvenită. Beneficiile atelierelor de creativitate constau în posibilitatea de a experimenta noi lucruri, ajută copilul să-și manifeste Eu-l creativ, să-și îmbunătățească imaginea de sine, facilitează detensionarea afectivă și elimină frustrările prin descărcare creativă.

e) metoda consilierii psihopedagogice care reprezintă un "proces complex ce descrie relația interumană de ajutor dintre o persoană specializată, consilierul, și o altă persoană care solicită asistență de specialitate, clientul" (Egan,1990). Relația dintre consilier și persoana consiliată este una de participare și colaborare reciprocă. Consilierea este un proces de învățare menit să orienteze clientul spre acțiune (Egan 1990). Comportamentul problematic este rezultatul învățării inadecvate. În timpul consilierii copilul sau părintele se simte investit cu puterea de a-și accepta și recunoaște situațiile de viață problematice, de a găsi soluții alternative și de a crea propriile strategii de rezolvare a problemelor.

f) metoda educației extracurriculare care se realizează dincolo de procesul de învățământ și are un rol bine stabilit în formarea personalității copilului. Scopul activităților extrașcolare este dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activități cât mai variate și bogate în conținut, cultivarea interesului pentru activități socio-culturale, facilitarea integrării în mediul școlar, oferirea de suport pentru reușita școlară în ansamblul ei. Activitățile extrașcolare se desfășoară într-un cadru informal, ce permite copiilor cu dificultăți de învățare să reducă nivelul anxietății și să-și maximizeze potențialul intelectual. Ca exemple de activități extrașcolare menționez vizitele la muzee, expoziții, monumente și locuri istorice, case memoriale, vizionarea spectacolelor de teatru/operă, participarea la excursii și tabere școlare.

Echipa interdisciplinară care lucrează direct cu copiii și familiile acestora în centrul de zi este compusă din asistent social, educator și psiholog. Bineînțeles că echipa are stabilit un parteneriat cu părinții, care sunt implicați direct în luarea deciziilor și sunt informați permanent despre situația concretă a copilului lor. Pentru o reușită a intervenției, echipa interdisciplinară realizează o abordare sistemică în sensul că păstrează legătura cu școala de proveniență a copilului, comisiile de evaluare de la nivelul Inspectoratului Școlar, medicul de familie, DGASPC Timiș, Serviciul de stare civilă, ONG-uri, astfel încât să se găsească soluții pentru orice problemă identificată.

Pentru a înțelege rolul fiecărui membru al echipei interdisciplinare este relevant să descriem atribuțiile lor. Asistentul social are rolul de a participa la rezolvarea problemelor sociale și îndeplinește următoarele atribuții:

- realizează evaluarea inițială și ancheta socială privind situația materială și morală pentru cazurile copiilor care se află în risc de separare de familia lor/risc de eșec sau abandon școlar;

- participă la elaborarea și implementarea măsurilor de intervenție pe termen scurt, mediu și lung;

- întocmește și pune în aplicare planul de servicii, în urma evaluării situației copilului și a familiei acestuia;

- colaborează cu serviciile de stare civilă, de evidența populației și sprijină familia în demersurile de obținere a actelor de stare civilă atunci când copilul nu are acte de stare civilă;

- monitorizează situația copiilor care au plan de servicii și întocmește un raport de monitorizare trimestrială sau ori de câte ori situația o impune;

- vizitează copiii la locuința lor și se informează despre felul în care aceștia sunt îngrijiți, despre sănătatea și dezvoltarea lor fizică, educarea, învățătura și pregătirea lor profesională, acordând, la nevoie, îndrumările necesare, dacă există motive temeinice de a suspecta că viața și securitatea copilului sunt primejduite în familie. Dacă, în urma vizitelor efectuate se constată că dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului este primejduită, este obligat să sesizeze de îndată Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului în vederea luării măsurilor prevăzute de lege, conform art.36, alin.(1) și (2), din Legea nr.272/2004.

Educatorul îndeplinește următoarele atribuții :

1. Organizează programul zilnic al copiilor și supraveghează copiii pe toată perioada șederii lor în centru;
2. Organizează și planifică activitatea cultural-educativă în funcție de diferite criterii: vârstă, nivel de școlarizare, grad de socializare precum și alte cerințe sociale;
3. Organizează și desfășoară activități de socializare (cunoștințe, priceperi, deprinderi):
 - a) organizarea și funcționarea grupei în instituție;
 - b) pregătirea și organizarea, participarea la diferite vizite, sărbători sau alte activități cu caracter social;
 - c) cunoașterea mediului înconjurător la nivel micro și macro;
 - d) suport psihopedagogic.
4. Desfășoară activități de pregătire pentru viață: ajută la formarea deprinderilor de viață practică cotidiană- activități casnice, gestionarea bugetului, organizarea timpului liber, formarea și utilizarea cunoștințelor de cultură generală, igiena individuală și colectivă;
5. Pregătește și desfășoară activități cultural-artistice și sportiv-turistice: cercuri sportive, muzicale sau tehnico-aplicative în instituție sau în afara ei; vizionări de spectacole; excursii, tabere și expediții; programe artistice;
6. Utilizează metode moderne de recuperare: terapie de grup, ergoterapie.

Psihologul îndeplinește următoarele atribuții:

1. Întâlnește beneficiarii realizând: ascultarea, consilierea, activități terapeutice centrate pe soluții, individuale sau de grup, activități finalizate cu completarea unei fișe de intervenție psihologică;
2. Colaborează la întocmirea planului de servicii al beneficiarilor;
3. Realizează planul personalizat de consiliere pentru fiecare caz (familie) în parte;
4. Aplică, corectează și interpretează rezultatele la probele psihologice;
5. Colaborează cu educatorul, alături de ceilalți membrii ai echipei pentru întocmirea planului personalizat de intervenție în cazul beneficiarilor centrului de zi;
6. Întocmește raportul de monitorizare trimestrială a planului personalizat de consiliere precum și raportul de încheiere a consilierii.

Prevenirea abandonului școlar trebuie abordată ca un proces ce trebuie început încă din primii ani ai învățământului primar, cu un personal profesionist, antrenat în depistarea și tratarea unor comportamente educaționale disfuncționale. Este foarte important să se identifice precoce copiii cu toleranță scăzută la efort intelectual și să fie sprijiniți prin metode adecvate în vederea corectării acestor lipsuri care pot afecta adaptarea școlară în viitor.

La nivelul centrelor de zi, dar și la nivelul instituțiilor de învățământ pot fi implementate bune practici de prevenire și reducere a abandonului școlar care constau în activități educative de creștere a atractivității centrului de zi și a gradului de implicare școlară a copiilor. Printre acestea putem enumera următoarele:

- parteneriatul dintre centrele de zi și familie, acestea bazându-se pe colaborare, implicare, sprijin;
- implicarea voluntarilor din comunitate în activitatea centrelor de zi;
- organizarea de activități extrașcolare (excursii, spectacole, vizite la muzee, concursuri tematice, tabere);
- organizarea de activități de informare și consiliere a părinților cu privire la nevoile copiilor, creșterea gradului de conștientizare a beneficiilor aduse de o educație adecvată;
- consilierea beneficiarilor copii și a părinților acestora în vederea accesării beneficiilor sociale (burse, alocația de stat, rechizite, bani pentru calculator), în vederea obținerii actelor de identitate;
- organizarea de activități de consiliere școlară;
- creșterea stimei de sine a copiilor aflați în dificultate prin activități extracurriculare;
- promovarea la nivelul grupei de copii a relațiilor deschise și de sprijin între aceștia.

Concluzii și recomandări

În România abandonul școlar este o problemă socială cu care ne confruntăm și care necesită o intervenție interdisciplinară. Consider că responsabilitatea soluționării problemei abandonului școlar trebuie asumată de jos în sus, de la nivelul părinților, al educatorilor și apoi al școlii. Părinții și educatorii au impactul cel mai mare asupra copiilor și de aceea implicarea lor în reducerea abandonului școlar ar trebui să fie mai mare. Este indicat să existe centre de zi care să sprijine copilul în a face față sarcinilor școlare și unde acesta să desfășoare activități extracurriculare care să crească atractivitatea școlii.

Pe de altă parte, este nevoie ca atât copiii, cât și părinții să fie consiliați și informați despre beneficiile unei educații corespunzătoare, respectiv despre riscurile la care se expune o persoană care a părăsit timpuriu sistemul de educație. Și educatorii trebuie să fie mai atenți la problemele copiilor cu care lucrează și să-i sprijine mai mult în înțelegerea importanței educației pentru viitorul lor. O soluție viabilă în prevenirea abandonului școlar este abordarea interdisciplinară care să folosească specialiști bine instruiți, capabili să lucreze cu fiecare copil ce provine dintr-un mediu dezavantajat.

Și nu putem încheia fără a aminti cele spuse de pedagogul Maria Montessori: "Să nu-i educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi. Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari și nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm să se adapteze."

Bibliografie:

- 1.Egan, G.,The skilled helper: A systematic approach to effective helping, Monterey, CA: Books/Cole;
- 2.H.G. nr.1438/2004 pentru aprobarea regulamentelor – cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi.
- 3.http://ec.europa.eu/education/scool-education/doc2268_en.htm;
- 4.http://ec.europa.eu/education/scool-education/doc/earlywp_en.pdf;
- 5.http://youthforum.org/en/system/files/yfj_public/strategic_priorities/en/0052-08_ANNEXES_Early_Education_Leaving.pdf;
- 6.Maria Montessori, Descoperirea copilului, Editura didactică și pedagogică, București, 1977.

Activități de bune practici cu elevul ambliop

Autor: Slatină Maria

Funcția: profesor psihopedagog

Instituția/ Organizația: Liceul Teoretic Special Iris Timișoara

Rezumatul lucrării:

Elevul cu deficiență vizuală reprezintă anumite particularități datorită disfuncționalității organului vizual. În acest context trebuie structurate activități cu caracter terapeutic, educațional care să-i confere acestuia modalități eficiente pentru formarea abilităților de viață independentă. Pornind de la acest aspect în anul școlar 2011 – 2012 am derulat un proiect care se adresează elevilor cu deficiențe vizuale din cadrul Liceului Teoretic Special Iris. Activitățile derulate au ca scop formarea unor modele relațional - comunicaționale la elevii cu deficiențe senzoriale. Activitățile implementate în cadrul acestui proiect vin atât în sprijinul cadrelor didactice cât și al elevilor. Scopul structurării și implementării unui astfel de proiect este acela de a forma competențe și abilități de viață independentă la elevul ambliop.

Justificare:

Elaborarea unui astfel de proiect la nivelul instituției de învățământ în care funcționează reprezintă un set de activități ce pot fi utilizate de către cadrele didactice și care poate fi folosit în clase incluzive. Acest tip de activități răspunde nevoilor reale ale elevilor ambliopi de a se plasa și integra în diferite medii sociale. Totodată, acest set de activități conduce spre conturarea unui sistem eficient de comunicare și relaționare la nivel cadru didactic- elev, cadru didactic-colectiv de elevi, elev-elev.

Experiența relevantă în domeniu a autorului:

Sunt profesor psihopedagog cu gradul didactic I având o experiență în domeniul psihopedagogiei speciale de 21 ani. De-a lungul carierei mele profesionale am efectuat o serie de cursuri de perfecționare și formare, am scris diferite articole și lucrări de specialitate. În ultimii 4 ani am fost selectată de către Departamentul de Pregătire al Personalului Didactic Timiș, să fiu tutore de

practică pedagogică pentru studenții (specializarea psihologie și psihopedagogie specială) care urmează modulul psihopedagogic în cadrul acestui departament. Din anul 2013 sunt metodist al Inspectoratului Județean Tmiș pentru învățământ cu nevoi speciale. În cadrul școlii unde funcționez, sunt de cinci ani coordonatorul comisiei de interne de evaluare complexă, comisie care structurează planurile de intervenție pentru fiecare elev. În cadrul aceleași comisii se efectuează evaluările psihologice, psihopedagogice și medicale ale fiecărui elev.

Grupul țintă:

Activitățile derulate în cadrul proiectului amintit mai sus se pliază pe particularitățile psihice și fizice ale **elevilor cu deficiențe vizuale**. Eșantionul de elevi care a fost selectat pentru a participa în cadrul proiectului este format din elevi ai claselor II-IV.

Descrierea modelului:

a. Obiectivul:

Dezvoltarea capacității elevilor ambliopi de adaptare în societate, de dezvoltare a abilităților de comunicare, relaționare, a comportamentului creativ, a motivației interioare care să-i ajute să facă alegeri responsabile într-o societate dinamică.

b. Tehnici/ metode folosite:

Literatura de specialitate oferă o varietate de modele relațional-comunicaționale ce au ca rol ghidarea cadrelor didactice în activitățile educaționale, cât și în cele cu rol compensator-recuperator. Pornind de la cunoștințele obținute în urma formării mele profesionale, cât și prin asimilarea de cunoștințe referitoare la particularitățile psihice și fizice ale elevului ambliop am structurat în cadrul proiectului o varietate de activități, utilizând anumite metode. Principala metodă utilizată în cadrul proiectului este jocul. Această metodă contribuie la dezvoltarea unor competențe și formarea unor abilități de viață independentă la elevul ambliop. Astfel, elevii relaționează cu sarcinile din cadrul activităților într-un context ce îi conduce spre adoptarea unor strategii eficiente de rezolvare a problemelor. Am utilizat următoarele tipuri de jocuri: jocuri de reprezentare – a structurilor care ajută copiii să înțeleagă modul de funcționare a unor structuri organizatorice integrate.; jocuri de decizie- care constă în simularea a unor contexte situaționale în care elevii trebuie să ia o decizie importantă; jocul de arbitraj- care facilitează dezvoltarea capacității de înțelegere mediere și soluționare a unor probleme conflictuale, care apar între 2 persoane, 2 grupuri; jocul de obținere a unor performanțe-constă în simularea -obținerii unor performanțe de învingere a unui adevăr real sau imaginar.

O altă metodă utilizată este povestirea, rolul acesteia este de a crește capacitatea de exprimare și totodată de exteriorizare a propriilor trăiri ale elevilor ambliopi. Prin utilizarea acestei metode elevii își dezvoltă limbajul oral o formă a limbajului importantă în conturarea unor sisteme relaționale la nivel de micro sau macro grup social. Prin utilizarea acestei metode se dezvoltă anumite competențe eficiente în îndeplinirea rolului social la nivel de grup.

Alte metode utilizate în cadrul activităților cu elevii deficienți de vedere sunt: expunerea, explicația, problematizarea.

De menționat, faptul că aceste metode sunt printre cele mai eficiente având în vedere particularitățile psihice și fizice ale elevilor cu deficiențe de vedere.

Se lucrează la nivel de clasă, fiecare cadru didactic implicat în cadrul proiectului a creat o serie de situații tip în funcție de specificul activității fiecăruia. Săptămânal s-au derulat activități la fiecare clasă inclusă în eșantion, de către fiecare cadru didactic. S-au efectuat întâlniri lunare cu toți elevii, astfel s-a conturat un grup mai mare, iar elevii au adoptat modalități de relaționare adecvate sarcinilor date.

c. Materiale necesare

Bugetul necesar pentru aplicarea acestui proiect este redus, sunt necesare coli de hartie A4 și A0, pixuri și markere.

d. Echipa de implementare propusă și rolurile fiecărui membru:

Membrii echipei care au implementat proiectul la nivelul Liceului Teoretic Special Iris sunt în număr de 7: 3 membri ai echipei sunt profesori psihopedagogi, 2 sunt profesori educatori, un profesor matematică și asistentul social al școlii. Aceste cadre didactice constituie o parte din cadrul echipei disciplinare de la clasele II-IV.

e. Tips and Tricks

Un astfel de proiect necesită o documentare aprofundată asupra particularităților fiecărui elev cuprins în cadrul eșantionului. Este importantă inserarea în grupul cadrelor didactice a unui psiholog pentru efectuarea evaluărilor psihologice la fiecare elev. Este important de reținut acest aspect deoarece modalitatea de selectare a sarcinilor de lucru, a metodelor utilizate, nu se poate elabora fără profilul psihologic al fiecărui elev. Respectarea pașilor de elaborare a setului de acțiuni ce vor fi întreprinse conduce spre finalizarea cu

succes a tuturor activităților incluse în proiect și totodată de formare a abilităților de viață independentă la elevii ambliopi.

f. Rezultate

Copiii ambliopi care a participat la activitățile din cadrul proiectului, au fost incluși într-o serie de activități la nivelul unei acțiuni din cadrul programului: Strategia Națională de Acțiune Comunitară. În cadrul acestei acțiuni s-au derulat o serie de activități împreună cu elevii de la un liceu din orașul Timișoara. Scopul includerii eșantionului de elevi cuprinși în proiect a fost acela de a observa și cuantifica rezultatele acțiunilor întreprinse în cadrul proiectului. Elevii ambliopi au adoptat modele relaționale și comunicaționale eficiente, adecvate, au fost capabili să adopte strategii eficiente de rezolvare a sarcinilor de lucru. Scopul includerii elevilor ambliopi a reprezentat o modalitate de evaluare a rezultatelor obținute prin implementarea proiectului. Participarea la acțiuni cu alți elevi implică adoptarea unor modele relaționale comunicaționale însușite pe perioada derulării activităților din cadrul proiectului.

Concluzii și recomandări:

Perioada primilor ani de școlaritate la copilul ambliop, cu toate implicațiile ei, este foarte importantă și în același timp complicată pentru dezvoltarea sau blocarea capacităților interrelaționale ale elevilor.

Dezvoltarea asertivității, a capacității de relaționare, autocunoaștere, încă din perioada copilăriei pot constitui bariere importante în fața implicării în activități antisociale. Programele de [dezvoltare personală](#) îi îndrumă pe elevii ambliopi să își descopere propria personalitate și talentul individual, să învețe despre comunicarea verbală, dar și despre cum să realizeze și să prezinte un proiect școlar, o idee în fața colegilor și profesorilor, îi determină să adopte strategii eficiente în realizarea și îndeplinirea diferitelor roluri sociale pe care le îndeplinesc în grupurile de apartenență. Pe parcursul activităților, elevii au fost captivați de informații noi și interesante, prezentate într-o context adaptat propriilor particularități fizice și psihice. Competențele dobândite pe parcursul derulării proiectului au contribuit la structurarea sistemului relațional-comunicațional.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, Alois (2001), „Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale: strategii de educație integrată”, Ed. Polirom - Iași,.

2. Radu, Gh. (1999), „Psihopedagogia dezvoltării școlărilor cu handicap”, București, Ed. Fundației Humanitas9
3. Rozorea, Anca,(2003),„Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale– Psihopedagogia deficiențelor de vedere– vol. I”, Constanța, Ed. Ex Ponto10